

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Τμήμα Χρηματοοικονομικής & Τραπεζικής Διοίκησης

Πρόγραμμα: Μεταπτυχιακών Σπουδών στη “ Χρηματοοικονομική Ανάλυση ”

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ταβιανάτου Δήμητρα

ΘΕΜΑ

“Τραπεζική Πιστωτική Ανάλυση”

Επιβλέπων Καθηγητής: Αναπλ. Καθηγ. Α. Αντζουλάτος

Ημερομηνία: 27/6/03

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦ 1:ΓΕΝΙΚΑ.....	σελ. 3
ΚΕΦ 2 :ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	σελ. 10
ΚΕΦ 3:ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ:	
ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ.....	σελ. 13
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ.....	σελ. 15
ΚΕΦ 4: ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ.....	σελ. 19
ΚΕΦ 5: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ: CAMEL MODEL	σελ. 23
ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ.....	σελ. 25
ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ.....	σελ. 30
ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ.....	σελ. 33
ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ.....	σελ. 35
ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ.....	σελ. 41
ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ	σελ. 46
ΚΕΦ 6:CREDIT RATINGS.....	σελ. 48
ΚΕΦ 7:ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ.....	σελ. 55
ΚΕΦ 8:ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ -IN HOUSE ANALYSIS.....	σελ. 59
ΚΕΦ 9:Η ΕΠΙΣΦΑΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑ.....	σελ. 62
ΚΕΦ 10:ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ.....	σελ. 70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι τράπεζες είναι παράγωγα ιδρύματα και δεδομένου ότι η υγεία τους απεικονίζει την υγεία των πελατών τους, η οποία περιγράφει στη συνέχεια την ευρωστεία της οικονομίας συνολικά, η πιστωτική ανάλυση τους είναι πολύ σημαντική. Συνεπώς, λόγω της φύσεως τους αυτή, η αξιολόγηση των τραπεζών διαφέρει από εκείνη των επιχειρήσεων που συγκριτικά είναι πιο απλή.

ΓΕΝΙΚΑ

Αρχικά, η λέξη “credit” προέρχεται από τη λατινική λέξη “credere” που σημαίνει να πιστεύεις ή να εμπιστεύεσαι. Οι δανειστές παρέχουν κεφάλαια στους δανειζόμενους με την πεποίθηση ότι μπορούν να τους εμπιστευτούν για να τους τα επιστρέψουν. Αυτή η αντίληψη προκύπτει ή από την πίστη ότι ο δανειζόμενος είναι πρόθυμος να ξεπληρώσει το χρέος του (βασίζόμενος ότι γνωρίζει τον δανειζόμενο και τη φήμη που έχει αυτός) ή ακόμα από την αποτίμηση της αξίας της υποθήκης που καταθέεται ή που δίνεται σαν ενέχυρο στον δανειστή ή τέλος μέσα από μία ανάλυση της οικονομικής κατάστασης του δανειζόμενου με την προϋπόθεση ότι θα παρουσιάσει πραγματικά στοιχεία.

Από την άλλη πλευρά “credit analysis” είναι η ανάλυση που μας βοηθάει να απαντήσουμε στο ερώτημα: Ποια η πιθανότητα μια χρηματοοικονομική υποχρέωση να μην πληρωθεί; Αυτή η ερώτηση για να απαντηθεί θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα και η προθυμία του δανειζόμενου να αποπληρώσει το δάνειο.

Τραπεζική πιστωτική ανάλυση εννοείται η ανάλυση της φερεγγυότητας της ίδιας της τράπεζας και όχι η αποτίμηση μιας επιχείρησης που έχει δανειστεί κεφάλαια από αυτήν. Όμως δεν μπορεί να εξαιρεθεί από την παραπάνω διαδικασία η συγκεκριμένη μεταβλητή μια και ο δανεισμός σε επιχειρήσεις είναι το σημαντικότερο μέρος του ενεργητικού της τράπεζας.

Με την εξέλιξη των οικονομικών συστημάτων και με την ανάπτυξη των τραπεζών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο η πιστωτική ανάλυση αναδείχθηκε σε μια επαγγελματική λειτουργία μείζονος σημασίας, συγκριτικά με το παρελθόν που οι τράπεζες δραστηριοποιούνταν τοπικά και γνώριζαν το δανειολήπτη προσωπικά και τις οικονομικές συνθήκες της περιοχής τους. Έτσι λοιπόν, τότε η πιστωτική ανάλυσή ήταν ελάσσονος σημασίας.

Η πρόθεση και η δυνατότητα να πληρώσει ο δανειολήπτης είναι και οι δύο προϋποθέσεις για το δανειστή ώστε να πετύχει τα αναμενόμενα οφέλη από την έκδοση ενός δανείου. Η πρόθεση αποπληρωμής του δανείου σε μεγάλο βαθμό μπορεί να εξακριβωθεί από μια αντικειμενική ακόμα και μία διαισθητική κρίση που κάνει κάποιος που έχει την δυνατότητα ή ακόμα και που την απέκτησε με κάποια σχετική εμπειρία. Η αξιολόγηση γίνεται μέσα από ένα σύνολο πληροφοριών που έχουν συλλεχθεί και από ένα πλήθος πηγών συμπεριλαμβανομένων ακόμα και προσωπικών συναντήσεων με τον πελάτη.

Επίσης, η πρόθεση συνδέεται στενά και με την ύπαρξη ενός αποτελεσματικού νομικού συστήματος. Η απροθυμία του δανειολήπτη να αποπληρώσει το δάνειο μπορεί να εξαλειφθεί και με ένδικα μέσα τα οποία ανάλογα με το βαθμό επιείκειας τους επηρεάζουν την πιθανότητα η τράπεζα να πάρει πίσω τα χρήματα της. Για το λόγο αυτό προσοχή δεν πρέπει να δοθεί μόνο στην προθυμία του δανειζόμενου να πληρώσει το δάνειο αλλά και στους εξωτερικούς παράγοντες που μπορεί να τον επηρεάσουν και να τον εξαναγκάσουν να πληρώσει, όπως είναι η κουλτούρα του έθνους του, το νομικό σύστημα που επικρατεί κτλ

Όσον αφορά τη δυνατότητα να αποπληρωθεί ένα δάνειο από μια επιχείρηση καθώς και να προσδιοριστεί ο βαθμός φερεγγυότητας αυτής, απαιτείται μια ποσοτική μέτρηση και χρηματοοικονομική ανάλυση από το τμήμα έγκρισης δανείων της τράπεζας της χρηματοοικονομικής δύναμης της επιχείρησης και της αξίας των υποθηκών και εγγυήσεων που δίνονται σαν ενέχυρο ώστε να εξασφαλιστεί το δάνειο. Ο καθορισμός της χρηματοοικονομικής δύναμης προκύπτει μέσα από ανάλυση των χρηματοροών, της κερδοφορίας, της ρευστότητας και της κεφαλαιουχικής επάρκειας της επιχείρησης. Παλαιότερα, δίνονταν περισσότερη έμφαση στο ενέχυρο και στον εγγυητή ενώ σήμερα δίδεται περισσότερο έμφαση στη

χρηματοοικονομική κατάσταση της λόγω ότι αντανακλά την παρούσα και μελλοντική δυνατότητα της εταιρείας να αποπληρώσει το δάνειο.

Ο προσδιορισμός δε της πιστοληπτικής ικανότητας μιας τράπεζας απαιτεί μια διαφορετική χρηματοοικονομική προσέγγιση σε σχέση με εκείνη των επιχειρήσεων. Έτσι, για να εξακριβωθεί η φερεγγυότητα μιας τράπεζας ελέγχονται η δυνατότητα πραγματοποίησης κερδών σε περιόδους δυσκολίας, η ρευστότητα που όμως αναφέρεται σαν ικανότητα να έχει άμεση πρόσβαση σε μετρητά ή σε ισοδύναμα τους, η κεφαλαιουχική επάρκεια και η ποιότητα του ενεργητικού της, πχ η πιθανότητα ότι τα δάνεια τα οποία έχει εκδώσει η τράπεζα στους πελάτες της θα αποπληρωθούν.

Από την άλλη, η καθαρή αξία μιας τράπεζας είναι η διαφορά μεταξύ της αξίας του ενεργητικού της από του παθητικού της. Τα βασικά στοιχεία που περιλαμβάνει το ενεργητικό της είναι δάνεια σε επιχειρήσεις, σε νοικοκυριά και στη κυβέρνηση. Επειδή όπως είναι φανερό, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα αυτά τα δάνεια να μην αποπληρωθούν ακόμα και σε περιόδους με κανονικές οικονομικές συνθήκες είναι σχετικά δύσκολη η αποτίμηση της. Όσον αφορά το παθητικό, που αποτελείται κυρίως από καταθέσεις, λιγότερα προβλήματα παρουσιάζονται σε αυτό. Η αποτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού της τράπεζας όπως και στις επιχειρήσεις γίνεται με κάποιες τεχνικές, π.χ. α) ιστορικού κόστους (με βάση την αξία που το απέκτησε, β) σημερινού κόστους (με βάση την τιμή που θα έδινε σήμερα για να αποκτήσει αυτό το στοιχείο), γ) ρευστοποιήσιμης αξίας δ) παρούσας αξίας.

Όπως γνωρίζουμε η οικονομική αξία των δανείων και των καταθέσεων επηρεάζεται από το επίπεδο των επιτοκίων τα οποία είναι συνήθως μεταβλητά. Για να γίνει όμως σωστή αποτίμηση θα πρέπει να ληφθούν υπ όψιν αυτές οι αλλαγές. Αυτό στην πράξη δεν γίνεται, αντίθετα αυτή συνηθίζεται να γίνεται στο ιστορικό κόστος το οποίο είναι ανακριβές ενώ μόνο ορισμένα αξιόγραφα που διαπραγματεύονται στην αγορά αποτιμώνται με την τρέχουσα αξία.

Ένας άλλος τρόπος για να διατηρηθούν ενημερωμένες οι αξίες των δανείων που έχει εκδώσει όπως θα δούμε παρακάτω είναι η κατηγοριοποίηση αυτών και η υποτίμηση της αξίας τους με βάση τις εκτιμήσεις που σχετίζονται με την πιθανότητα αποπληρωμής ή όχι του δανείου. Με αυτό τον τρόπο δημιουργείται ένα αποθεματικό δανειακής απώλειας που προορίζεται για την

ανανέωση των χρηματικών κεφαλαίων που έχουν μειωθεί από τις δανειακές αθετήσεις.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο του ενεργητικού της τράπεζας είναι τα αξιόγραφα που εκδίδει η ίδια ή που τα διαχειρίζεται. Η αποτίμηση τους διαφέρει ανάλογα με το είδος τους.

Έτσι λοιπόν, έστω ότι μία τράπεζα εκδίδει ένα μακροπρόθεσμο ομόλογο με σταθερό επιτόκιο και το οποίο διαπραγματεύεται σε μεγάλη και ρευστή αγορά. Αν γίνει μείωση στα επιτόκια η οικονομική αξία των ομολόγων θα αυξηθεί. Η αποτίμηση με βάση την τρέχουσα αξία θα απαιτήσει να θέσει μια επιπρόσθετη υποχρέωση στον ισολογισμό της και μια αντίστοιχη ζημιά στην κατάσταση των αποτελεσμάτων. Το αντίθετο θα συμβεί αν τα επιτόκια μειωθούν, ένα στοιχείο του παθητικού θα μειωθεί και ένα επιπλέον κέρδος θα δημιουργηθεί από το οποίο θα πρέπει να πληρωθούν φόροι και μερίσματα. Όμως η αποτίμηση τους γίνεται στην ονομαστική αξία η οποία δεν αλλάζει τις αξίες. Συνεπώς η αποτίμηση αυτών δεν θα είναι και τόσο αξιόπιστη αν δεν ληφθούν υπ' όψιν οι αλλαγές.

Σε χώρες με αναπτυσσόμενη οικονομία οι τράπεζες έχουν 2 επιλογές αποτίμησης των αξιόγραφων τους και αυτή η επιλογή εξαρτάται από το κατά πόσο σκοπεύει να κρατήσει αυτά τα αξιόγραφα για μακροπρόθεσμη επένδυση ή για "trading". Η αρχή όμως είναι μία: Τα αξιόγραφα που διαπραγματεύονται στην αγορά θα πρέπει συνεχώς να προσαρμόζονται στην πραγματική τους αξία, ενώ εκείνα τα αξιόγραφα που προορίζονται για επένδυση θα πρέπει να αποτιμώνται με βάση το ιστορικό κόστος τους. Έτσι λοιπόν, δύο αξιόγραφα που έχουν αγοραστεί από την ίδια τράπεζα την ίδια χρονική στιγμή με την ίδια τιμή συμπεριφέρονται εντελώς διαφορετικά στις καταστάσεις ανάλογα αν πρόκειται για μακροπρόθεσμη επένδυση ή για βραχυπρόθεσμο κέρδος (trading).

Έτσι λοιπόν, το έργο του τραπεζικού πιστωτικού αναλυτή εκτός από τα παραπάνω θα πρέπει να περιλαμβάνει τη συλλογή και τον υπολογισμό ενός μεγάλου αριθμού πληροφοριών για τις πραγματικές αξίες των στοιχείων καθώς και για τον καθορισμό της σχετικής πρόθεσης και της δυνατότητας των δανειζομένων της τράπεζας να επιστρέψουν τα χρέη τους. Τα κριτήρια όμως για την αποπληρωμή ενός δανείου δεν είναι για όλους τα ίδια. Μια επαρχιακή τράπεζα θέτει διαφορετικά κριτήρια και όρια για να εγκρίνει ένα δάνειο, σε

σύγκριση με μια πολυεθνική τράπεζα που θέτει πχ όρια κινδύνου χώρας. Η μέτρηση της αξιοπιστίας τραπεζών, κυβερνήσεων, εταιρειών γίνεται από μεγάλες εταιρείες όπως η Moody's Investor Services, Standard & Poor's που κάνουν βαθμολόγηση της οικονομικής επιφάνειας, της συνέπειας στην εξόφληση των οφειλών και της φερεγγυότητας τους.

Αν και όλοι οι τραπεζικοί αναλυτές προσπαθούν να απαντήσουν στην ίδια βασική ερώτηση αν είναι φερέγγυα ή όχι μια τράπεζα οι λειτουργίες του καθένα μπορεί να διαφέρουν. Έτσι οι αναλυτές μπορούν να χωριστούν σε τέσσερις βασικές κατηγορίες και στη συνέχεια η κάθε μια από αυτές να χωριστεί σε δυο δευτερεύουσες. Οι κύριες κατηγορίες περιλαμβάνουν:

- In-house Risk managers:

Είναι αναλυτές που δουλεύουν στην τράπεζα. Ο ρόλος τους είναι να αποφασίσουν αν η τράπεζα θα πρέπει να δανείσει μια επιχείρηση ή να συνεργαστεί με ένα οργανισμό. Επίσης είναι συνήθως υπεύθυνοι να θέτουν όρια έκθεσης κινδύνου.

- Rating analysts:

Είναι αναλυτές που δουλεύουν για τις εταιρείες αποτιμήσεως και θέτουν δείκτες φερεγγυότητας/ πιστοληπτικής ικανότητας για τράπεζες, εταιρείες και κυβερνήσεις.

- Government bank and Insurance examiners:

Είναι αναλυτές που αποτιμούν την επικινδυνότητα ενός χρηματοπιστωτικού ή ενός ασφαλιστικού ιδρύματος και εξετάζουν αν είναι ικανό να συνεχίσει ή όχι τη λειτουργία του. Ο ρόλος των αναλυτών αυτού του είδους είναι εποπτικός και εξαναγκάζουν τις τράπεζες να εφαρμόσουν κάποιους κανόνες μέσα από τη λειτουργία του εποπτικού συστήματος.

- Fixed Income Analyst:

Είναι αναλυτές που αποτιμούν την φερεγγυότητα και την σχετική αξία αξιόγραφων σταθερού εισοδήματος ενώ ταυτόχρονα παρέχουν συστάσεις για αγορά, πώληση ή κράτηση αυτού.

Η τραπεζική πιστωτική ανάλυση μπορεί να κατηγοριοποιηθεί και με άλλα κριτήρια εκτός από το ρόλο των αναλυτών, όπως σε σχέση με τον τύπο της εργασίας τους, με τον τομέα ή την περιοχή που εξετάζουν. Συνήθως οι

αναλυτές ειδικεύονται σε πολυεθνικές επιχειρήσεις, επενδυτικές τράπεζες και μεγάλους οίκους αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας.

Στη συνέχεια η κάθε μια κύρια κατηγορία αναλυτών μπορεί να χωριστεί σε:

- Fixed Income analysts

Αυτοί ειδικεύονται στις τράπεζες και δίνουν συμβουλές για το πότε να αγοράσουν, να πουλήσουν ή να κρατήσουν ένα αξιόγραφο σταθερού εισοδήματος, πχ. ομόλογο. Με τη σειρά τους αυτοί διακρίνονται σε τεχνικούς αναλυτές που ο ρόλος τους είναι να ελέγχουν θέματα συγχρονισμού με την αγορά (timing) και σε “fundamental” αναλυτές που ο ρόλος τους είναι να ελέγχουν θέματα σωστής επιλογής αξιόγραφου (selectivity).

- Risk management analysts

Ο ρόλος του αναλυτή που δουλεύει στο τμήμα διαχείρισης κινδύνου είναι να παρέχει συστάσεις για τη συνεργασία ή όχι με το συγκεκριμένο ίδρυμα καθώς και να το βαθμολογεί ως δυνατό, αδύνατο, ή μέτριο. Επειδή ο ρόλος των τραπεζών είναι να παρέχουν χρηματικές διευκολύνσεις σε ανόμοιους πελάτες της εγχώριας ή μιας ξένης αγοράς είναι φυσικό ότι θα βρεθούν κάποια στιγμή εκτεθειμένες σε μεγάλους κινδύνους. Σκοπός αυτής της ανάλυσης είναι να προβλεφθούν τέτοιες καταστάσεις στο μέγιστο δυνατό βαθμό ώστε να αποφευχθούν χειρότερες στο μέλλον.

Τελος, υπάρχει και μια άλλη κατηγορία πιστωτικής ανάλυσης που αξίζει να αναφερθεί και αφορά στον προσδιορισμό του κυβερνητικού κινδύνου και του κινδύνου μιας χώρας. Η πρώτη προσανατολίζεται σε μακροοικονομική ανάλυση για να καθορίσει αν μια κυβέρνηση έχει τα αναγκαία για να πληρώσει τους τοπικούς και διεθνείς πιστωτές της. Η δεύτερη ασχολείται με την ανάλυση της πολιτικής, νομικής και οικονομικής κατάστασης της χώρας καθώς και με το ρίσκο που αφορά τις ξένες επενδύσεις που γίνονται απευθείας στη χώρα. Αν και είναι διαφορετικό κομμάτι της τραπεζικής πιστωτικής ανάλυσης δεν θα πρέπει να παραλείπεται μιας και το μέγεθος αυτών των κινδύνων επηρεάζει την οικονομική ζωή της χώρας και κατά συνέπεια και της ίδιας της τράπεζας.

Έτσι η διαδικασία της τραπεζικής πιστωτικής ανάλυσης δεν μπορεί να γίνει απομονωμένα. Είναι πολύ ευρύ το φάσμα των θεμάτων που θα

πρέπει να γνωρίζει ο αναλυτής για να πραγματοποιήσει μία διεξοδική τραπεζική πιστωτική ανάλυση. Έτσι, αρχικά ο αναλυτής θα πρέπει να καταλαβαίνει το επίπεδο και τη φύση του κυβερνητικού ρίσκου και του ρίσκου της χώρας καθώς και των συνθηκών που επικρατούν σε αυτή. Έπειτα να κάνει έρευνα στη δομή του τραπεζικού συστήματος και στην ποιότητα των κανονισμών, των νόμων και των λογιστικών προτύπων που επικρατούν. Και τέλος, όπως θα δούμε παρακάτω θα πρέπει να κάνει ποιοτικό & ποσοτικό έλεγχο για την συγκεκριμένη τράπεζα κάνοντας σύγκριση με τις αντίστοιχες ομοειδείς της καθώς και με τη παρελθοντική της πορεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Πριν όμως προβούμε σε πιο λεπτομερή αναφορά της διαδικασίας προσδιορισμού της φερεγγυότητας μιας τράπεζας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγματοποίηση πιστωτικής ανάλυσης η πρόσβαση στις οικονομικές καταστάσεις καθώς και η γνώση των στοιχείων που περιλαμβάνουν αυτές. Χωρίς αυτά η ποσοτική ανάλυση είναι αδύνατη. (Για μια σωστή ανάλυση απαιτούνται στοιχεία τουλάχιστον 3 χρόνων.) Έτσι είναι σκόπιμο να γίνει μια περιληπτική αναφορά στο περιεχόμενο των καταστάσεων αυτών. Οι κύριες οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν:

- την Ετήσια Έκθεση
- τον Ισολογισμό,
- την Κατάσταση των χρηματοροών,
- την Κατάσταση Αποτελεσμάτων χρήσεως,
- Κατάσταση Μεταβολών στα Κύρια Κεφάλαια
- Έκθεση των Ορκωτών Ελεγκτών
- Προσωρινές Οικονομικές Καταστάσεις

Η Ετήσια Έκθεση κατασκευάζεται τις περισσότερες φορές για τους μετόχους και ο σκοπός της είναι να φωτιστεί με το καλύτερο τρόπο η διαχειριστική κατάσταση. Από αυτή μπορεί να εξαχθούν συμπεράσματα για την κουλτούρα της τράπεζας, τη στρατηγική της, το μέγεθος της (αριθμός καταστημάτων, αριθμός υπαλλήλων) κτλ.

Ο Ισολογισμός που είναι η κυριότερη από όλες τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις καταγράφει από τη μία πλευρά τα περιουσιακά στοιχεία δηλαδή το ενεργητικό, και από την άλλη τις υποχρεώσεις δηλ το παθητικό και την καθαρή θέση. Και οι δύο πλευρές είναι ίσες. Οι αναλυτές με βάση τα στοιχεία του κατασκευάζουν δείκτες (ρευστότητας, κεφαλαιακής δύναμης κτλ.) που τους συγκρίνουν με τους αντίστοιχους των άλλων ομοειδών τραπεζών.

Η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης καταγράφει και κατηγοριοποιεί για μια συγκεκριμένη περίοδο (συνήθως για ένα χρόνο) τις ακαθάριστες εισπράξεις από τις οποίες αφαιρούνται τα ακαθάριστα έξοδα. Αυτό που μένει

είναι το καθαρό εισόδημα. Η κατάσταση αυτή απεικονίζει κέρδη και ποσοστά κερδών.

Πέρα από τον Ισολογισμό και την Κατάσταση Αποτελεσμάτων που είναι οι πιο σημαντικές καταστάσεις και που πρέπει να δημοσιοποιηθούν υποχρεωτικά υπάρχει και μια άλλη εξίσου σημαντική κατάσταση που βοηθά στη περαιτέρω αξιολόγηση κυρίως όμως των επιχειρήσεων. Αυτή είναι η Κατάσταση Ταμειακής Ροής και μας δείχνει πως οι λειτουργικές, οι επενδυτικές και οι χρηματοοικονομικές δραστηριότητες έχουν επηρεάσει τα ρευστά διαθέσιμα κατά τη διάρκεια μιας λογιστικής περιόδου. Αν και είναι πολύ σημαντική αυτή η κατάσταση για τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις οι αναλυτές τραπεζών δεν δίνουν τόσο πολύ βάρος καθώς το χρήμα είναι το αντικείμενο πώλησης τους. Όμως, δεν θα πρέπει να παραλείπεται μια και μπορεί να φανεί αρκετά χρήσιμη για την παρακολούθηση αλλαγών που έγιναν στους λογαριασμούς και για τον εντοπισμό λεπτών ζητημάτων όπως μια υποτίμηση νομίσματος που δεν εμφανίζεται πουθενά αλλού.

Επίσης, η Κατάσταση Μεταβολών στα κύρια κεφάλαια περιγράφει τις αλλαγές που γίνονται στο μετοχικό κεφάλαιο της τράπεζας. Επειδή οι τράπεζες είναι υψηλά μοχλευμένες ο καθορισμός της κεφαλαιουχικής τους θέσης είναι πολύ σημαντικός για τους αναλυτές.

Επίσης σε ένα άλλο σημείο που θα πρέπει να σταθούν οι αναλυτές για να αποκτήσουν μια πρώτη μάτια πριν ξεκινήσουν την εξέταση τους, είναι και η έκθεση του ελεγκτή. Η ύπαρξη μιας ξεκάθαρης αναφοράς από τον ελεγκτή σημαίνει είτε ότι συμφωνεί με την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων είτε ότι δεν παρουσιάστηκαν με διαφορετική λογιστική μέθοδο οι καταστάσεις ή τέλος ότι αυτές περιλαμβάνουν τα τυπικά στοιχεία που απαιτεί η δημοσίευση τους.

Το μέγεθος μιας παρόμοιας αναφοράς ποικίλει ανάλογα με τη δικαιοδοσία του ελεγκτή. Μια ελεγκτική έκθεση υποστηρίζει μεταξύ άλλων ότι οι ελεγκτές εξέτασαν μια συγκεκριμένη οικονομική κατάσταση που αφορά μια συγκεκριμένη περίοδο, ότι οι οικονομικές καταστάσεις είναι στην ευθύνη της διοίκησης της τράπεζας, ότι οι λογιστικές μέθοδοι που εφαρμόστηκαν προβλέπονται από το νόμο, ότι οι οικονομικές καταστάσεις δεν περιέχουν σοβαρά λάθη, ότι ο έλεγχος περιλαμβάνει αποδείξεις για αυτά που υποστηρίζει και τέλος ότι ή άποψη των ελεγκτών είναι αντικειμενική και δίκαια.

Αν υπάρχει επιπρόσθετη αναλυτική έκθεση οι αναλυτές θα πρέπει να τη λάβουν σοβαρά υπ όψιν διότι αυτή πραγματοποιείται σε περιπτώσεις που είτε έχουν προστεθεί επιπλέον στοιχεία διαφορετικά από αυτά που αναφέρονται στις καταστάσεις είτε υπάρχουν ασυνήθιστες καταστάσεις ή γεγονότα που έχουν επίδραση στην λειτουργία της τράπεζας. Τέτοια μπορεί να είναι μια περίεργη συναλλαγή ή μια αλλαγή στις λογιστικές μεθόδους καθώς και ύπαρξη σοβαρών αμφιβολιών σχετικά με την συνέχιση λειτουργίας της τράπεζας.

Οι ελεγκτικές εταιρείες που πραγματοποιούν ελέγχους είναι μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες που συνήθως έχουν υποκαταστήματα με διαφορετικά ονόματα ανά τον κόσμο. Αν και δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές στον έλεγχο που γίνεται από μια πολύ γνωστή ελεγκτική εταιρεία και στον έλεγχο που πραγματοποιεί μια άλλη μικρότερης φήμης, η μεγάλη εταιρεία προσθέτει κύρος στις οικονομικές καταστάσεις της τράπεζας.

Τέλος, ανάλογα με την χώρα που βρίσκεται η τράπεζα δημοσιεύονται ή όχι προσωρινές καταστάσεις. Μια πηγή για αυτές είναι και η ιστοσελίδα της τράπεζας. Η έλευση του διαδικτύου έχει διευκολύνει τη δουλειά των αναλυτών, οι οποίοι δεν είναι απαραίτητο να περιμένουν εβδομάδες για την έλευση των οικονομικών καταστάσεων αφού πλέον δημοσιεύονται σε αυτήν. Ωστόσο η ποιότητα και ποσότητα των πληροφοριών που παρέχονται από την ιστοσελίδα της τράπεζας δείχνουν πολλά για την τράπεζα και τη στρατηγική της. Εκτός, από την ιστοσελίδα της τράπεζας, εναλλακτικά μπορούν να συλλεχθούν στοιχεία εξαιρετικής σημασίας, όπως νέα για εξαγορές και συγχωνεύσεις, αλλαγές στην κεφαλαιακή διάρθρωση ή στη διοίκηση κτλ. και από άλλες ιδιωτικές πηγές στο διαδίκτυο όπως Reuters Business Briefing ή Lexis –Nexis, ή από εφημερίδες και περιοδικά που όμως είναι αρκετά χρονοβόρα διαδικασία σε σύγκριση με την άντληση πληροφοριών από την ιστοσελίδα της ίδιας της τράπεζας. Τέλος, τα διαφημιστικά φυλλάδια των τραπεζών αποτελούν μερικές φορές και αυτά πλούσια πηγή πληροφοριών για τους αναλυτές αλλά είναι όμως αρκετά δύσκολη η πρόσβαση σε αυτά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 :

ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ:

Η τραπεζική πιστωτική ανάλυση για να πραγματοποιηθεί απαιτεί να γίνει μια ποσοτική και μια ποιοτική επισκόπηση. Η πρώτη περιλαμβάνει ανάλυση δεικτών από στοιχεία του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης και βοηθάει τον αναλυτή να βγάλει συμπεράσματα για την απόδοση και την οικονομική κατάσταση της τράπεζας κάνοντας συγκρίσεις μεταξύ ομοειδών γκρουπ τραπεζών. Με τη δεύτερη ελέγχεται η αποτελεσματικότητα της διοίκησης καθώς και το κατά πόσο είναι αληθοφανής η στρατηγική που δημοσιεύεται σε σχέση με αυτή που ακολουθείται. Συνεπώς είναι σημαντικό για τους αναλυτές να γνωρίζουν το περιεχόμενο των σημαντικότερων χρηματοοικονομικών καταστάσεων δηλαδή του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης και για αυτό είναι χρήσιμο να γίνει πρώτα μια περιληπτική αποσαφήνιση του.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

Η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης μέτρα τα έσοδα και έξοδα της τράπεζας και καθορίζει τις ζημίες που προκύπτουν αν αφαιρεθούν από τις συνολικές εισροές οι συνολικές εκροές. Αυτή η κατάσταση καθορίζει και το περιθώριο κέρδους που έχει η τράπεζα. Είναι μια χρηματοοικονομική κατάσταση που ενδιαφέρει περισσότερο τους μετόχους και τους επενδυτές παρά τους αναλυτές. Όμως αυτό δεν σημαίνει ότι δεν είναι εξίσου σημαντική.

Αν και η ανάλυση της είναι πιο εύκολη σε σύγκριση με τον ισολογισμό συχνά θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι του. Ωστόσο εξηγεί με μεγάλη λεπτομέρεια τα στοιχεία που συνεισφέρουν και αφαιρούνται από τα κέρδη της τράπεζας. Αυτά έχουν μεγάλη επίδραση στην πορεία των κερδών και η οποία

με τη σειρά της επηρεάζει την αξία της τράπεζας συνολικά καθώς και την αξία της μετοχής της.

Το πρώτο στοιχείο είναι τα έσοδα από τόκους και περιλαμβάνουν έσοδα από δανειακές δραστηριότητες ή από τα αξιόγραφα. Αυτά μπορεί σε μερικές τράπεζες να χωρίζονται σε επιμέρους τμήματα ανάλογα με την προέλευση τους. Τα έξοδα από τόκους αναφέρονται στους τόκους που πληρώνει η τράπεζα στους καταθετες της. Τα άλλα έσοδα, είναι έσοδα που δεν προέρχονται από τις δανειακές τις δραστηριότητες. Τα λειτουργικά έξοδα περιλαμβάνουν για παράδειγμα τους μισθούς που πληρώνει η τράπεζα στους υπαλλήλους της.

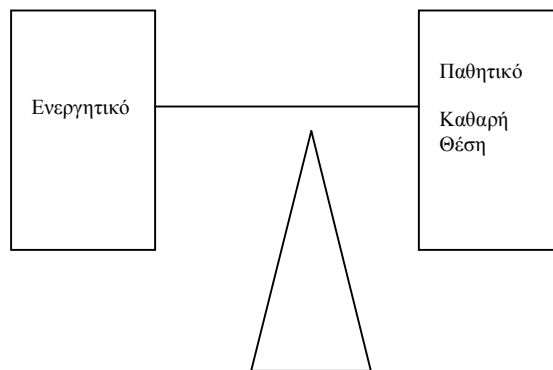
Οι προβλέψεις των δανειακών ζημιών είναι μια χρηματοοικονομική εκροή και δεν είναι στην πραγματικότητα πραγματοποιηθέν έξοδο. Για αυτό τοποθετείται ξεχωριστά από τα λειτουργικά έξοδα. Αυτές κατασκευάστηκαν για να αναγνωρίσουν πιθανές αλλά ακόμα μη πραγματοποιηθείσες δανειακές ζημιές. Αυτές χωρίζονται σε δυο κατηγορίες: στις γενικές προβλέψεις που περιέχουν κάλυψη έναντι της πιθανότητας ότι οποιοδήποτε δάνειο της τράπεζας μπορεί να πάει άσχημα και στις ειδικές προβλέψεις που αναφέρονται σε δάνεια που έχουν ήδη χαρακτηριστεί προβληματικά. Όσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα ένα δάνειο να μην πληρωθεί τόσο υψηλότερη θα είναι και η πρόβλεψη. Οι γενικές προβλέψεις χαρακτηρίζονται συχνά και ως στατιστικές. Η διαδικασία του καθορισμού των προβλέψεων αν και εφαρμόζεται από όλες τις τράπεζες, επειδή μειώνουν τα κέρδη η διοίκηση τους συχνά έχει κίνητρο να διατηρεί τις προβλέψεις όσο το δυνατόν χαμηλότερες έτσι ώστε να αποτρέψει την μείωση των κερδών η οποία μπορεί να τραβήξει την προσοχή των αναλυτών και των επενδυτών. Σε άλλες περιπτώσεις όμως μπορεί να αυξήσουν τις προβλέψεις έτσι ώστε να μειωθούν τα κέρδη και να γλιτώσουν φόρους.

Τέλος, αφού προκύψουν τα καθαρά κέρδη και αφού αφαιρεθούν τα δικαιώματα μειοψηφίας τα οποία αναφέρονται σαν εισοδήματα που έχει η τράπεζα από συναλλαγές της με άλλες συνδεδεμένες επιχειρήσεις, θα μοιραστούν σαν κέρδη στους μετόχους ενώ το υπόλοιπο θα παραμείνει ως παρακρατηθέντα κέρδη.

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ:

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Ισολογισμός είναι η λογιστική κατάσταση η οποία εμφανίζει τα στοιχεία του ενεργητικού, του παθητικού και της καθαρής θέσης της τράπεζας σε δεδομένη χρονική στιγμή και σε ενιαίο νόμισμα. Το ενεργητικό εμφανίζεται στη δεξιά πλευρά ενώ το παθητικό και η καθαρή θέση εμφανίζονται στην αριστερή. Εξ ορισμού το ενεργητικό ισούται με το παθητικό συν την καθαρή θέση.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

Ενεργητικό ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος θεωρείται το σύνολο των υλικών και άυλων αγαθών που ανήκουν κατά κυριότητα σε αυτό συμπεριλαμβανομένων δανείων και αξιόγραφων όπως είναι οι επενδύσεις σε μετοχές και ομόλογα που μπορεί να αποφέρουν εισόδημα. Τα στοιχεία του ενεργητικού ταξινομούνται σε ομάδες με βάση το κριτήριο ρευστότητας, δηλαδή της ταχύτητας μετατροπής τους σε χρήμα. Κατά την εφαρμογή του κριτηρίου λαμβάνονται υπ' όψιν η φύση του στοιχείου που είναι σχετική με την δυνατότητα ρευστοποίησης και η πρόθεση της τράπεζας για ρευστοποίηση ή όχι αυτού εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος. Έτσι διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

- Διαθέσιμο Ενεργητικό

Θεωρούνται τα χρήματα που έχει η τράπεζα στο θησαυροφυλάκιο της ή στα μηχανήματα ΑΤΜ, τις επιταγές που έχουν λήξει κ.α. τέτοιου είδους στοιχεία.

- Διατραπεζικά Κεφάλαια

Περιλαμβάνει καταθέσεις που υπάρχουν σε άλλες τράπεζες ξένες ή εγχώριες ενώ μπορεί να περιέχει και ποσά που οφείλονται από την κεντρική τράπεζα. Οι τοποθετήσεις σε άλλες τράπεζες υποδιαιρούνται ανάλογα με την διάρκεια λήξης τους.

- Κυκλοφορούν Ενεργητικό

Θεωρούνται οι αποδείξεις καταθέσεων οι οποίες είναι διαπραγματεύσιμα εργαλεία και τα εμπορεύσιμα χρεόγραφα τα οποία και αυτά με τη σειρά τους ανάλογα με την χρήση χωρίζονται σε κερδοσκοπικά αξιόγραφα και σε επενδυτικά.

- Αξιόγραφα

Αυτά χωρίζονται σε κρατικά, εμπορεύσιμα και νεοεισερχόμενοι τίτλοι. Τα κρατικά αξιόγραφα αποτελούνται κυρίως από τα κρατικά ομόλογα ή ομόλογα σε πολύτιμα μέταλλα και αλλά χρεόγραφα που εκδίδονται από την εθνική ή την τοπική κυβέρνηση. Σε πολλές χώρες υπάρχει και δευτερογενής αγορά για τέτοιου είδους τίτλους. Οι εμπορεύσιμοι τίτλοι περιλαμβάνουν μετοχές οι οποίες διαπραγματεύονται καθημερινά στα χρηματιστήρια ενώ ως νεοεισερχόμενοι τίτλοι θεωρούνται εκείνοι που δεν υπάρχει κάποια οργανωμένη αγορά διαπραγμάτευσης.

- Μη Άμεσα ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία

Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται τα δάνεια που έχει χορηγήσει η τράπεζα, οι συμμετοχές και τέλος τα πάγια περιουσιακά στοιχεία.

- Δάνεια & Χορηγήσεις

Το κύριο σώμα του ενεργητικού της τράπεζας αποτελείται από τα δάνεια. Οι χορηγήσεις περιλαμβάνουν μισθώσεις και δραστηριότητες από προείσπραξη επιταγών. Αυτά τα στοιχεία δημιουργούν στην τράπεζα εισόδημα. Επειδή κάποιο μέρος από τα δάνεια αναπόφευκτα δημιουργείται επισφαλές η τράπεζα το διαχωρίζει από τα υγιή.

- Συμμετοχές

Όταν η τράπεζα έχει επενδύσει σημαντικό μέρος στο μετοχικό κεφάλαιό άλλης επιχείρησης συνδεδεμένης ή όχι με αυτή και έχει σκοπό την διαρκή κατοχή αυτού τότε η επένδυση ονομάζεται συμμετοχή και ταξινομείται σε άλλη κατηγορία από τα χρεόγραφα.

- Πάγιο ενεργητικό

Στην περίπτωση της τράπεζας περιλαμβάνει, καταστήματα, ιδιοκτησίες που προορίζονται για επένδυση εξοπλισμός, έπιπλα κτλ.

Τέλος εκτός από αυτά που αναφέραμε μπορεί να περιλαμβάνει και άλλου είδους στοιχεία όπως για παράδειγμα το "goodwill" ή προκαταβολές που δεν περιλαμβάνονται σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες.

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

Παθητικό είναι το σύνολο των υποχρεώσεων ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος προς τρίτους. Είναι οι υποχρεώσεις που έχει η τράπεζα σε άλλους οργανισμούς που τους παρείχαν κεφάλαια για να ενδυναμώσουν το μέρος του ενεργητικού τους. Περιλαμβάνει καταθέτες, ιδιοκτήτες ομολόγων, διαφόρων ειδών πιστωτές, άλλες τράπεζες που έχουν δανείσει κεφάλαια στην τράπεζα καθώς και τυχόν οφειλές με την κεντρική τράπεζα. Επίσης περιέχει υποχρεώσεις που σχετίζονται με την εκκαθάριση των επιταγών, φόρους κ.α. Πιο συγκεκριμένα το παθητικό χωρίζεται στις παρακάτω κατηγορίες με βάση το χρόνο κατά τον οποίο οι υποχρεώσεις θα πρέπει να εξοφλούνται.

- Καταθέσεις:

Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει καταθέσεις όψεως που συνήθως δεν πληρώνουν επιτόκιο, ταμειυτηρίου που πληρώνουν ένα μικρό επιτόκιο και τις προθεσμιακές που πληρώνουν ψηλότερο επιτόκιο. Επίσης περιέχει τις διαπραπραξικές καταθέσεις, τα διαπραπρατεύσιμα πιστοποιητικά καταθέσεων για μεγάλα ποσά καθώς και τα «purchased Funds» που αλλιώς καλούνται 'ζεστό' χρήμα.

- Μακροπρόθεσμο Παθητικό:

Αυτή η κατηγορία αναφέρεται σε δάνεια που υπερβαίνουν τον ένα χρόνο. Όμως κάτω από τους λογιστικούς κανόνες μπορεί να συμπεριληφθούν και στο τμήμα της καθαρής θέσης αν έχουν χρονικό ορίζοντα 5 χρόνων και πάνω καθώς και αν ικανοποιούν και κάποια άλλα κριτήρια.

- Άλλες υποχρεώσεις:

Περιλαμβάνει επιταγές και άλλες διαταγές πληρωμών που εκκρεμούν, προστιθέμενους φόρους, τόκους και άλλα έξοδα πληρωτέα, μερίσματα

πληρωτέα, υποχρεώσεις που σχετίζονται με τα επικουρικά ταμεία και τα σωματεία που ανήκει η τράπεζα και διάφορες άλλες οφειλές.

ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ

Η καθαρή θέση που αλλιώς ονομάζεται και μετοχικό κεφάλαιο αναφέρεται στις απαιτήσεις που παραμένουν από το ενεργητικό της τράπεζας και οι οποίες δεν προσδιορίζονται για την ικανοποίηση των υποχρεώσεων. Με άλλα λόγια η καθαρή θέση απεικονίζει τις υποχρεώσεις της τράπεζας προς τους μετόχους της. Πιο συγκεκριμένα η καθαρή θέση περιλαμβάνει τις παρακάτω κατηγορίες:

- Μετοχικό κεφάλαιο

Αναφέρεται στο ποσό του ενεργητικού που δίδεται από τους μέτοχους. Περιέχει την ονομαστική αξία των μετοχών της τράπεζας, κοινών ή προνομιούχων.

- Κοινές Μετοχές

Οι κοινές μετοχές απαρτίζουν την ιδιοκτησία των μετόχων στην τράπεζα. Στους ιδιοκτήτες κοινών μετοχών η τράπεζα δεν είναι υποχρεωμένη να διανείμει μέρισμα.

- Προνομιούχες μετοχές

Οι ιδιοκτήτες προνομιούχων μετοχών έχουν συνήθως περιορισμένα δικαιώματα ψήφου και ιδιοκτησίας αλλά δικαιούνται μέρισμα κάθε χρόνο. Οι προνομιούχες μετοχές στην ουσία είναι υβριδικά μεταξύ δανείων και μετοχών.

- Παρακρατηθέντα Κέρδη

Είναι τα κέρδη που δεν διανεμήθηκαν σαν μέρισμα στους μετόχους αλλά επανεπνδύθηκαν στην τράπεζα. Τα παρακρατηθέντα κέρδη είναι η πηγή για εσωτερικά κεφάλαια.

Τέλος η καθαρή θέση μπορεί να περιλαμβάνει και συμμετοχές μειοψηφίας σε θυγατρικές και άλλες εταιρείες.

Έτσι λοιπόν αποσαφηνίζοντας το περιεχόμενο του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης μπορούμε να προβούμε στην ποιοτική και ποσοτική ανάλυση της πιστωτικής ικανότητας μιας τράπεζας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Η διαδικασία της πιστωτικής ανάλυσης απαιτεί τον υπολογισμό διαφόρων αριθμοδεικτών. Πριν ξεκινήσουμε την διαδικασία αυτή θα πρέπει αρχικά να ξεκαθαρίσουμε την έννοια γενικά των αριθμοδεικτών. Οι δείκτες εκφράζουν ποσοστιαία συνήθως το ένα στοιχείο σε όρους κάποιου άλλου και είναι η αριθμητική έκφραση της σχέσης μεταξύ των δυο αξιών. Για να έχει νόημα όμως η ανάλυση αυτή αρχικά, θα πρέπει να εξεταστούν τα αποτελέσματα σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο (“Trend” ανάλυση) και έπειτα σε σύγκριση με τις αντίστοιχες ομοειδείς της τράπεζας (“Peer” ανάλυση). Έτσι, πριν προβούμε στην ανάλυση των σχετικών δεικτών είναι σκόπιμο αναφερθούμε στην έννοια αυτών των αναλύσεων.

Με την “trend” ανάλυση μπορούμε να συμπεράνουμε αν μια συγκεκριμένη χρηματοοικονομική λειτουργία βελτιώθηκε ή χειροτέρευσε μέσα στα τελευταία τρία με τέσσερα χρόνια λειτουργίας. Αναλυτικότερα υπολογίζονται οι δείκτες κάθε χρόνο και συγκρίνονται μεταξύ τους. Η αλλαγή όμως σε ένα δείκτη εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Μια θετική ανάπτυξη του ενεργητικού είναι γενικώς επιθυμητή εάν όμως αυτή είναι πολύ απότομη και υπερτερεί η ανάπτυξη σε κεφάλαια ή κέρδη ή συμβαίνει κατά τη διάρκεια μιας οικονομικής ύφεσης, όταν δηλαδή ο ρυθμός των μη εκτελέσιμων δανείων αυξάνεται, αυτό μπορεί να θεωρηθεί αρνητικό.

Από την άλλη “Peer Analysis” που σημαίνει σύγκριση ομοειδών ιδρυμάτων, θεωρείται η αντιπαράθεση τραπεζών με παρόμοιο μέγεθος και χαρακτήρα (ανήκουν στον ίδιο κλάδο κτλ) για να μετρηθεί πως πάει η μια σε σχέση με την άλλη. Για παράδειγμα έστω ότι μια μεγάλη εμπορική τράπεζα συγκρίνεται με τις αντίστοιχες ομοειδής της: Αρχικά γίνεται υπολογισμός των αριθμοδεικτών και έπειτα υπολογίζεται η ποιοτική πλευρά της απόδοσης. Η ανάλυση ξεκινάει από τη στιγμή που οι οικονομικές καταστάσεις πάρουν την τελική τους μορφή. Για να γίνει αυτή η ανάλυση οι ελεγκτές θα πρέπει αρχικά να μπορούν να καθορίζουν την ομάδα στην οποία ανήκει η εξεταζόμενη τράπεζα .

Οι τράπεζες με την πρώτη ματιά είναι μια ομογενής βιομηχανία όμως μεταξύ τους τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διαφέρουν ως προς το μέγεθος, τη φύση του franchise, τα χρηματοοικονομικά προϊόντα τα οποία διαθέτουν και ως προς τους κανόνες με τους οποίους λειτουργούν. Τα μέλη ενός "Peer group" θα έχουν τουλάχιστον ένα κοινό χαρακτηριστικό και ιδανικότερα περισσότερα του ενός.

Ο χαρακτήρας μιας τράπεζας μπορεί να κατηγοριοποιηθεί με διάφορους τρόπους. Οι κατηγορίες μπορεί να είναι αρκετές ξεκινώντας από μεγάλες εμπορικές τράπεζες σε μικρές αγροτικές ή συνεταιριστικές. Όμως το σύνηθες είναι ο διαχωρισμός τους σε 3 κατηγορίες Κρατικές Τράπεζες - Εμπορικές Τράπεζες - Αποταμιευτικές. Οι περισσότεροι αναλυτές περιορίζουν την ανάλυση τους στα μεγάλα αναπτυσσόμενα εμπορικά ιδρύματα. Η "Bankstat" ποσοτική βάση που χρησιμοποιείται από την "Bankwatch" χωρίζει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στις παρακάτω 13 κατηγορίες:

- Εμπορικές Τράπεζες

Οι Εμπορικές τράπεζες είναι πιστωτικά ιδρύματα που δέχονται καταθέσεις και που παραδοσιακά δίνουν έμφαση στην παροχή βραχυπρόθεσμων δανείων σε επιχειρήσεις που έχουν ανάγκη για κεφάλαια κίνησης.

- Αποταμιευτικές -Ταμιευτήρια

Είναι τα πιστωτικά ιδρύματα που επικεντρώνονται σε καταθέσεις ταμιευτηρίου από ιδιώτες που ενδιαφέρονται για απόκτηση κατοικίας μέσω ενός στεγαστικού δανείου.

- Τραπεζικές Συμμετοχικές Εταιρείες -"Holding"

Αυτές συνηθίζονται στην Αμερική και είναι επιχειρήσεις που κατέχουν με τη μορφή συμμετοχής μια ή και περισσότερες τράπεζες διαφορετικού ή ίδιου αντικειμένου.

- Αναπτυξιακές και Βιομηχανικές

Οι αναπτυξιακές τράπεζες είναι χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που έχουν μια συγκεκριμένη πολιτική και η οποία είναι να δίνουν έμφαση σε μορφές οικονομικής ανάπτυξης όπως για παράδειγμα αγροτικής ή βιομηχανικής. Συνήθως ένα μέρος από το μετοχικό τους κεφάλαιο ανήκει στο δημόσιο.

Βιομηχανικές είναι εκείνες που παρέχουν μακροχρόνια χρηματοδότηση σε βιομηχανίες.

- Finance Companies

Γενικά αυτές παρέχουν βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη χρηματοδότηση σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις. Ανήκουν σε έναν όμιλο ο οποίος αντί να δανειστεί μέσω μιας άλλης τράπεζας ιδρύει ένα πιστωτικό ίδρυμα και αντλεί κεφάλαια η εταιρεία αυτή απευθείας από την αγορά. Αυτές δεν δέχονται καταθέσεις αλλά παρέχουν χρηματοδότηση μέσω δημόσιου δανεισμού (έκδοση ομολόγων) ή μέσω του χρηματιστηρίου. Αυτές μπορεί να συνεργάζονται με τράπεζες, εταιρείες "holding", ακόμα και με μεγάλους παραγωγούς. Η συνεργασία με παραγωγούς επικεντρώνεται στην παροχή χρηματοδότησης για αγορά προϊόντων από τους καταναλωτές της βιομηχανίας. (πχ Fiat Hellas - Fiat Credit Hellas)

- Επενδυτικές τράπεζες

Οι δραστηριότητες μιας τράπεζας επενδύσεων περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων αγοραπωλησία μετοχών για λογαριασμό τρίτων, παροχή συμβούλων για συγχωνεύσεις και εξαγορές, trading,

- Τράπεζες ειδικού τύπου

Διαφόρου είδους τραπεζικά ιδρύματα που μπορεί να συναντήσουμε ανά τον κόσμο.

- Στεγαστικές τράπεζες

Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που επικεντρώνονται στην παροχή στεγαστικών δανείων για ιδιώτες.& επιχειρήσεις.

- Τράπεζες παρακαταθηκών

Διαχειρίζονται εμπιστευτικά λογαριασμούς, όπως για παράδειγμα κληρονομίες, περιουσίες σαν θεματοφύλακες της εμπιστοσύνης των δικαιούχων.

- Υπεράκτιες

Η λειτουργία των τραπεζών αυτού του είδους είναι να δέχονται καταθέσεις από ξένες τράπεζες και να εκδίδουν δάνεια σε άλλο νόμισμα. Τους απαγορεύεται να δέχονται καταθέσεις από τοπικούς καταθέτες αν και λειτουργούν υπό τον όρο να αποκτούν άδεια και να πληρώνουν κάποια έξοδα

για αυτή, οι offshore τράπεζες έχουν το πλεονέκτημα να απαλλάσσονται από φόρους εισοδήματος, συναλλαγματικούς περιορισμούς κτλ.

- Συνεργατικές Τράπεζες και πιστωτικά ιδρύματα

Οι τράπεζες αυτού του είδους ανήκουν σε όμιλο και ο λόγος λειτουργίας τους να δέχονται καταθέσεις και να παρέχουν χρηματοδότηση προς αυτόν.

- Αγροτικές Τράπεζες

Υπάρχουν σε μερικές χώρες και ιδρύθηκαν για την εξυπηρέτηση μακρινών και επαρχιακών περιοχών .

Είναι φανερό ότι με την εξάπλωση του ανταγωνισμού οι τράπεζες παρέχουν όλων των ειδών χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, όπως για παράδειγμα μια εμπορική τράπεζα μπορεί να προσφέρει στεγαστικά δάνεια, χρηματοοικονομικές συμβουλές κ.α. και για αυτό και ο καθορισμός της ομάδας που ανήκει δεν είναι και τόσο εύκολη υπόθεση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

CAMEL MODEL

Σε παγκόσμιο επίπεδο σχεδόν όλοι οι τραπεζικοί πιστωτικοί αναλυτές χρησιμοποιούν το μοντέλο "CAMEL" για τη προσέγγιση της πιστωτικής ανάλυσης. Προήλθε από ένα σύστημα που αναπτύχθηκε από ελεγκτές τραπεζών στην Αμερική και έχει καθιερωθεί διεθνώς σαν μια προσέγγιση από την οποία εκτιμάται η φερεγγυότητα των τραπεζών. Η ονομασία του μοντέλου προέρχεται από τα αρχικά των πέντε σημαντικότερων στοιχείων της χρηματοοικονομικής ανάλυσης. Συγκεκριμένα:

C for Capital (Κεφάλαιο)

A for Asset Quality (Ποιότητα Ενεργητικού)

M for Management (Διοίκηση)

E for Earnings (Κέρδη)

L for Liquidity (Ρευστότητα)

Ο όρος "Capital" / κεφάλαιο βασίζεται στην επάρκεια των κεφαλαίων και θεωρείται κάτι παραπάνω από τον προσδιορισμό του κεφαλαίου της τράπεζας σαν στοιχείο της καθαρής θέσης. Η κεφαλαιουχική επάρκεια αναφέρεται στην ύπαρξη κάλυψης της καθαρής θέσης και των άλλων λογαριασμών της που λειτουργούν για να αποτρέψουν τυχόν κινδύνους που μπορεί να παρουσιαστούν στην τράπεζα σαν αποτέλεσμα της μείωσης του ενεργητικού της από επισφαλή δάνεια και άλλους κινδύνους. Εάν δεν υπάρχει επαρκής κάλυψη στα κεφάλαια η τράπεζα εξ ορισμού είναι αναξιόχρητη, αν και τράπεζες που έχουν χρεοκοπήσει τεχνικώς μπορεί να συνεχίσουν να λειτουργούν, εάν έχουν πρόσβαση σε εξωτερικές πηγές ρευστότητας όπως πχ βοήθεια από τις κρατικές τράπεζες.

Ο καθορισμός της ποιότητας του ενεργητικού γίνεται μέσα από το περιεχόμενο του και πιο συγκεκριμένα από το βαθμό που τα συναπτόμενα δάνεια είναι αποδοτικά και έχουν μεγάλη πιθανότητα να παραμείνουν έτσι.

Όσο όμως αυτή υποβαθμίζεται για παράδειγμα όπως γίνεται με το στοιχείο αποθεματικό δανειακής απώλειας, αυξάνεται το πιστωτικό κόστος αφού αυτό παρεμβαίνει στα κέρδη μειώνοντας τα και στο λειτουργικό κόστος σαν δανειακή απόσβεση αυξάνοντας το. Μια τράπεζα με τέλεια ποιότητα ενεργητικού θα είναι ικανή να διατηρήσει ικανά κέρδη και κεφαλαιουχική επάρκεια.

Το “management” αναφέρεται στην διοίκηση που πραγματοποιείται από τα στελέχη και η ανάλυση της περιλαμβάνει ποιοτικά θέματα όπως δομή της ιδιοκτησίας, οργάνωση, εκπαίδευση και εμπειρία προσωπικού καθώς και πολιτική αμοιβών και κινήτρων. Το διαχειριστικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί μια τράπεζα είναι μερικές φορές και αυτό ξεχωριστός παράγοντας για τον καθορισμό της φερεγγυότητας και εντάσσεται στην παραπάνω ανάλυση. Ο καθορισμός της ποιότητας της διοίκησης είναι η μοναδική παράμετρος που δεν υπόκειται σε ανάλυση δεικτών αλλά όπως θα δούμε σε μεταγενέστερο κεφάλαιο καθορίζεται με μια αυτοψία από την πλευρά του αναλυτή στην ίδια την τράπεζα.

Τα “earnings” αναφέρονται στα κέρδη ή στην κερδοφορία συχνότερα. Μια τράπεζα με υψηλή κερδοφορία θα μπορεί να κερδίζει, αναλαμβάνοντας χαμηλό ρίσκο και να αυξάνει τα κεφάλαια της συνεχίζοντας να επενδύει και να μεγαλώνει τις δραστηριότητες της.

Η ρευστότητα αναφέρεται στη δυνατότητα της τράπεζας να έχει πρόσβαση σε ρευστοποιήσιμα κεφάλαια ώστε να μπορεί να αντιμετωπίσει μια έντονη ανάγκη για ρευστά. Η έλλειψη ρευστότητας είναι η συνηθέστερη αιτία χρωκοπίας των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Όλα τα παραπάνω εκτός από τον καθορισμό της ποιότητας του Management και της ποιότητας του ενεργητικού υπόκεινται σε ανάλυση δεικτών. Έτσι η μέθοδος αυτή έχει μεγάλο υποκειμενικό περιθώριο το οποίο αντανακλά από τη μια τη δυσκολία αποτίμησης της καθαρής θέσης και από την άλλη την δυσκολία προβλέψεως της μελλοντικής κερδοφορίας, της κατάπτωσης των δανείων κ.α.. Όμως αυτή είναι και η κυριότερη μέθοδος που χρησιμοποιούν οι περισσότεροι αναλυτές ανά τον κόσμο (εμποτικές αρχές, Rating agencies κτλ.) και πάνω σε αυτή θα βασιστούμε και εμείς για την παρουσίαση μιας πιστωτικής ανάλυσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ

ΕΝΝΟΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Στον όρο κεφάλαιο μπορεί να δοθούν διάφορες ερμηνείες. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι το κεφάλαιο που αναφέρεται σε όλες τις επιχειρήσεις δεν ταυτίζεται με το τραπεζικό, το οποίο έχει οριστεί από τις εποπτικές αρχές. Το τραπεζικό κεφάλαιο είναι ένα τεχνητό κατασκεύασμα που καθορίστηκε από την επιτροπή της βασιλείας το 1988 με τη συμφωνία πάνω από 100 χωρών ανά τον κόσμο. Με βάση τις αποφάσεις τους το τραπεζικό κεφάλαιο αποτελείται από δυο μέρη. Το πρώτο περιλαμβάνει το γνωστό μετοχικό κεφάλαιο ή καθαρή θέση το οποίο αποτελείται από τις κοινές μετοχές, τις προνομιούχες μετοχές, τα παρακρατηθέντα κέρδη (σωρευτικά κέρδη που δεν διανεμήθηκαν σαν μέρισμα) και τα αποθεματικά. Το δεύτερο περιλαμβάνει ένα μέρος από άλλα στοιχεία που δεν χαρακτηρίζονται από λογιστικής απόψεως σαν κεφάλαιο. Τέτοια στοιχεία είναι οι προβλέψεις δανειακών ζημιών που σχηματίζονται στο τέλος της χρήσεως και που αφορούν υποτιμήσεις περιουσιακών στοιχείων, καθώς και κάποια είδη μακροπρόθεσμων συναπτόμενων δανείων της τράπεζας που επειδή είναι μακράς διάρκειας σημαίνει ότι υπάρχει μικρότερος κίνδυνος να αποπληρωθούν άμεσα.

Η χρησιμότητα του κεφαλαίου συνίσταται στην παροχή προστασίας έναντι απρόβλεπτων μελλοντικών απωλειών για αγορά παγίων στοιχείων, για πληρωμή του αρχικού κόστους και για χρηματοδότηση της ανάπτυξης, για την ικανοποίηση των υποχρεώσεων της σε περίπτωση χρωκοπίας και τέλος για την παροχή εμπιστοσύνης προς τους καταθετες της, τους διαφορους πιστωτες της, τους επόπτες και τους αναλυτές.

Οι παρούσες προβλέψεις για κέρδη ή ζημιές από την έκδοση δανείων παρέχουν μια ασφάλεια για την απορρόφηση των "κακών" δανείων στα οποία αναπόφευκτα κάποια στιγμή θα περιπέσει η τράπεζα. Τα δυσμενή δάνεια μπορεί να αποσβεστούν με τη βοήθεια των προβλέψεων χωρίς να επηρεάσουν την καθαρή θέση και έτσι να λειτουργήσουν σαν ένα περιοριστικό μέσο για τις ζημιές που θα προκύψουν από τις διακυμάνσεις στην αξία των δανείων. Αν όμως η ποιότητα του ενεργητικού συνεχώς υποτιμάται οι προβλέψεις αυτές δεν θα είναι αρκετές για την απόσβεση όλων των

δυσμενών δανείων και αυτό το υπερβάλλον αποθεματικό ζημιών θα πρέπει να αφαιρεθεί από την καθαρή θέση και συνεπώς θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπ' όψιν από τους αναλυτές. Εδώ είναι που έχει σημασία το κύριο κεφάλαιο για τους αναλυτές. Όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός της δύναμης των τραπεζικών κεφαλαίων, για παράδειγμα όσο υψηλό είναι το ποσοστό του κεφαλαίου που σχετίζεται με το ενεργητικό της τράπεζας και ιδιαίτερα με τα ριψοκίνδυνα στοιχεία του ενεργητικού όπως πχ τα δάνεια, τόσο καλύτερα θα είναι για την επιβίωση της τράπεζας και για την ανάκτηση των κεφαλαίων των καταθετών και των πιστωτών της σε περίπτωση χρωκοπίας. Άσχετα με τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί, το ποσό του κεφαλαίου που χρειάζεται μια τράπεζα εξαρτάται από την ποιότητα του ενεργητικού της.

Η μέτρηση του κεφαλαίου γίνεται με διάφορους τρόπους και με διαφορετικούς δείκτες. Οι πιο σημαντικοί αριθμοδείκτες που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση της κεφαλαιουχικής δυνάμεως είναι:

Ø Συνολική Καθαρή θέση

Συνολικό Ενεργητικό 8% είναι ένα σημείο αναφοράς για αυτόν τον δείκτη.

Ø Συνολικό παθητικό

Συνολική Καθαρή Θέση δείκτης μόχλευσης που διαφέρει από τράπεζα σε τράπεζα.

Οι παραπάνω δείκτες υπολογίζονται όταν δημοσιεύονται οι λογιστικές καταστάσεις και χρησιμοποιούνται για σύγκριση ομοειδών τραπεζών. Επειδή όμως δεν λαμβάνουν υπ' όψιν τους εκείνα τα στοιχεία του ενεργητικού που κρύβουν πιθανούς κινδύνους θα πρέπει να λάβουμε υπ' όψιν και τους παρακάτω αριθμοδείκτες:

Ø Συνολική Καθαρή θέση

Συνολικά Δάνεια

Ø Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο

Συνολικό ενεργητικό - (Μετρητά + κυβερνητικά Αξιόγραφα + Πάγιο Ενεργητικό)

Ø Κέρδη μετά φόρων- μέρισμα

Συνολική καθαρή θέση (δείκτης εσωτερικής ανάπτυξης κεφαλαίου)

Ο δείκτης εσωτερικής ανάπτυξης κεφαλαίου συνδέεται με την κερδοφορία της τράπεζας και αναφέρεται στο βαθμό που μπορεί η τράπεζα να δημιουργεί κέρδη και να αυξάνει το κεφάλαιο της. Ακόμα, είναι ένα σημαντικό εργαλείο μέτρησης της προσαρμοστικότητας της. Έτσι λοιπόν όσο πιο κερδοφόρα είναι μια τράπεζα τόσο περισσότερα κεφάλαια χρειάζεται. Ο δείκτης αυτός σχετίζεται άμεσα με τα κέρδη που διατηρούνται σαν παρακρατηθέντα και για αυτό είναι μια λειτουργία κερδοφορίας. Άρα, όσο μικρότερη είναι η βάση του μετοχικού κεφαλαίου τόσο μεγαλύτερος θα είναι. Ακόμα, ο δείκτης αυτός υπόκεινται σε μεγάλες μεταβολές και όσο ψηλός και να ήταν στο παρελθόν αυτό δεν σημαίνει ότι η τράπεζα μπορεί να ανανεώνει τα κεφάλαια της με τον ίδιο βαθμό που τα ανανέωνε τότε.

Μια τράπεζα που έχει υψηλότερο κεφαλαιακό δείκτη από μια άλλη, αλλά που έχει χαμηλότερο δείκτη εσωτερικής ανάπτυξης κεφαλαίου μπορεί να είναι σε χειρότερη θέση από την άλλη και έτσι οι αριθμοδείκτες σαν εργαλείο μέτρησης της κεφαλαιακής δύναμης θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν συνολικά και όχι μεμονωμένα.

Πιο αναλυτικά, για τον προσδιορισμό της κεφαλαιουχικής επάρκειας το 1974 μετά την κατάρρευση μιας μικρής γερμανικής τράπεζας που δραστηριοποιούνταν στην παγκόσμια αγορά οι διοικητές (G-10) των δέκα κεντρικών τραπεζών ίδρυσαν την επιτροπή της βασιλείας για την εποπτεία των τραπεζών. Τελικά το 1988 επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ των δέκα πλουσιότερων χωρών για την καθιέρωση μιας ελάχιστης σταθμισμένου - κινδύνου ανάγκης για κεφάλαιο για εκείνες τις τράπεζες που δραστηριοποιούνταν διεθνώς. Η συμφωνία υπογράμμισε ότι μέχρι το Μάρτιο του 1993 ο σταθμισμένος δείκτης κεφαλαιουχικής επάρκειας θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 8%. Πριν από τη συμφωνία αυτή δεν υπήρχε διεθνώς κανένα σημείο αναφοράς σχετικά με το πόσο κεφάλαιο θα έπρεπε να είχαν σαν ελάχιστη βάση οι τράπεζες. Το σκεπτικό της επιτροπής αν και ήταν απλό σαν ιδέα ήταν λίγο περίπλοκο στην εφαρμογή του. Αρχικά αυτή ξεκίνησε από την υιοθέτηση του κλασικότερου και απλούστερου δείκτη καθαρής θέσης προς ενεργητικό. Όμως αντί να διαιρέσει την καθαρή θέση με το συνολικό ενεργητικό, χωρίζει το κεφάλαιο σε τρεις κλάσεις και το διαιρεί με το σταθμισμένου - κινδύνου ενεργητικό. Πιο συγκεκριμένα δίνεται από τον τύπο :

$$\text{Δείκτης κεφαλαιουχικής επάρκειας} = \frac{\text{βαθμίδα 1} + \text{βαθμίδα 2} + \text{βαθμίδα 3}}{\text{Σταθμισμένου κινδύνου Ενεργητικό}} \times 100$$

και σκοπός του είναι να διακρίνει κατά πόσο μια τράπεζα που δραστηριοποιείται σε διεθνές επίπεδο έχει αρκετή κεφαλαιουχική δύναμη. Ενώ ο αριθμός πάνω από τον οποίο η τράπεζα δείχνει να έχει πετύχει ένα ικανοποιητικό επίπεδο κεφαλαιουχικής δύναμης είναι το 8%.

Η βαθμίδα 1 το κύριο κεφάλαιο ή αλλιώς ο πυρήνας, περιλαμβάνει το μετοχικό κεφάλαιο συν τα αποθεματικά μείον την υπεράξια (goodwill) και τις επενδύσεις σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις.

Ο καθορισμός της βαθμίδας 2 είναι περισσότερο πολύπλοκος και προβληματικός. Περιλαμβάνει τα κρυμμένα αποθεματικά τα οποία περιέχουν αποθεματικά που έχουν περάσει μέσα από κέρδη και ζημίες και έχουν γίνει αποδεκτά από τις τοπικές εποπτικές αρχές, τα ανατιμημένα αποθεματικά τα οποία προκύπτουν όταν γίνεται προσαρμογή του ενεργητικού στο ιστορικό κόστος και προκύπτουν κάποια μη ρεαλιστικά κέρδη, τις προβλέψεις ζημιών από δάνεια, τις υβριδικές όφειλες και δάνεια που έχει συνάψει η τράπεζα και που έχουν μια διάρκεια τουλάχιστον πέντε χρόνων συμπεριλαμβανομένων και των σχετικών αποσβέσεων.

Αν και αυτά τα δάνεια επιτρέπεται να λαμβάνονται υπ' όψιν σαν τραπεζικό κεφάλαιο κάτω από την επιτροπή της βασιλείας, υπάρχουν όμως κάποιοι κανόνες οι οποίοι υποχρεώνουν τις τράπεζες να επιτρέπουν σε τέτοιου είδους δάνεια να ανέρχονται στο 50 % του συνολικού κεφαλαίου της βαθμίδας 1. Αυτό σημαίνει παρόλα αυτά ότι η συνολική βαθμίδα 2 μπορεί να είναι και 100% της βαθμίδας 1. Συνεπώς, οι τράπεζες που θέλουν να ξαναχτίσουν το κεφάλαιο τους επιλέγουν να εκμεταλλευτούν αυτή τη διαφορά και για αυτό συνάπτουν δάνεια που να έχουν χαρακτηριστικά μετοχών ώστε να περιπέσουν στο τίτλο των υβριδικών και όχι στον παραπάνω περιορισμό.

Για το λόγο αυτό στην πράξη η βαθμίδα 2 χωρίζεται σε 2 κατηγορίες την χαμηλή βαθμίδα 2 που περιλαμβάνει τα κλασσικά δάνεια και την υψηλή βαθμίδα 2 που περιλαμβάνει δάνεια τέτοια που να έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά με την καθαρή θέση. Ακόμα υπάρχει και άλλη μια κατηγορία κεφαλαίου γνωστή ως βαθμίδα 3 που περιλαμβάνει δευτερεύοντα μικρής

χρονικής διάρκειας δάνεια που έχουν σχεδιαστεί για την κάλυψη των κινδύνων από τις δραστηριότητες της τράπεζας του "trading" και "treasury".

Σύμφωνα με την επιτροπή της βασιλείας το ενεργητικό χωρίζεται με βάση τον κίνδυνο που απορρέει από κάθε στοιχείο του. Οι σταθμίσεις είναι 0%, 10%, 20%, 50% και 100%. Επιπρόσθετα απαιτείται τουλάχιστον 50 % του τραπεζικού σταθμισμένου κεφαλαίου να γίνει κύριο κεφάλαιο της βαθμίδας 1 το υπόλοιπο επιτρέπεται να γίνει βαθμίδα 2.

Ο υπολογισμός αυτού του δείκτη είναι πολύπλοκος για αυτό και σε αρκετές περιπτώσεις οι αναλυτές αν δεν συντρέχει κάποιος σοβαρός λόγος βασίζονται στον δείκτη που τους παρέχει η ίδια η τράπεζα.

Ο δείκτης αυτός έχει αρκετά μειονεκτήματα που έγιναν ορατά τη δεκαετία του '90 ιδιαίτερα μετά την ασιατική κρίση. Οι αρχές της επιτροπής έκαναν τις τράπεζες να γίνονται πιο επικίνδυνες αντί για ακίνδυνες λόγω ότι το σύστημα στάθμισης ήταν πολύ ανεπαρκές γιατί επέτρεπε στοιχεία με πολύ διαφορετικό περιεχόμενο να μπαίνουν στην ίδια κατηγορία. Το 1999 η επιτροπή εξέδωσε μια νέα πρόταση σαν μια προσπάθεια να βελτιώσει τη συμφωνία του 1988. Υιοθέτησε ένα σύστημα εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης για τα σταθμισμένα με βάση τον κίνδυνο στοιχεία του ενεργητικού. Η πρόταση αυτή ήταν αμφίβολης σημασίας για τα ενδιαφερόμενα μέλη δηλαδή τα πιστωτικά ιδρύματα, τους επόπτες και τους αναλυτές. Λαμβάνοντας υπ' όψιν αυτές τις επικρίσεις μια τελική επανεξέταση έγινε τον Ιανουάριο του 1999 και επειδή εκτιμάται ότι θα υπάρξουν και νέες επικρίσεις μια νέα πρόταση αναμένεται για το 2004.

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Μια αύξηση στα κέρδη δεν σημαίνει και αύξηση της κερδοφορίας. Μια τράπεζα μπορεί να αυξήσει τα κέρδη της απλά προσθέτοντας νέα δάνεια. Αυτό όμως μπορεί να έχει δυσάρεστες συνέπειες για την κερδοφορία και τη δύναμη της. Οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές εξετάζουν εκείνους τους παράγοντες που δημιουργούν και που δεσμεύουν τα κέρδη για να διαπιστώσουν τι προκαλεί αλλαγές στην οικονομική απόδοση. Για τον καθορισμό αυτών των παραγόντων χρησιμοποιούνται οι δείκτες. Οι κυριότεροι από αυτούς είναι:

Ο δείκτης καθαρού περιθωρίου ο οποίος δίνεται από τον παρακάτω τύπο:

$$\text{Net interest Margin: } \frac{\text{Καθαρό Εισόδημα από τόκους}}{\text{Μ.Ο Ενεργητικού}}$$

και ο οποίος αντανακλά την κερδοφορία της τράπεζας έναντι του ενεργητικού της και επηρεάζεται από εσωτερικούς και εξωτερικούς παρόντες τους οποίους ο αναλυτής θα πρέπει να λάβει υπ όψιν του. Επειδή όμως οι εξωτερικοί παράγοντες επηρεάζουν το ίδιο όλες τις ομοειδείς τράπεζες ο αναλυτής θα πρέπει να καταλάβει αν ευθύνεται για την καλή ή κακή του απόδοση η διοίκηση και στρατηγικές της και για αυτό θα πρέπει να ζητήσει εξηγήσεις από αυτή.

Άλλα εργαλεία μέτρησης της κερδοφορίας είναι οι δείκτες της συνολικής αποδοτικότητας. Ο ένας είναι ο δείκτης ROE (Retruns on Equity) και ο άλλος ο δείκτης ROA (Return on Assets).

$$\text{ROE} = \frac{\text{Καθαρά κέρδη}}{\text{Μ.Ο. Καθαρής Θέσης}}$$

Ο ROE ενδιαφέρει κυρίως τους επενδυτές μιας και δείχνει την απόδοση τους στις επενδύσεις. Τα επιτρεπτά επίπεδα αυτού του δείκτη καθορίζονται από την επιτροπή της βασιλείας η οποία θέτει ελάχιστες κεφαλαιουχικές

απαιτήσεις καθώς και όρια μέγιστης μόχλευσης. Ένας δείκτης πάνω από 20-25% σημαίνει ότι υπάρχει υψηλή μόχλευση .

$$\text{ROA} = \frac{\text{Καθαρά κέρδη}}{\text{Συνολικό Ενεργητικό}}$$

Ο ROA καθορίζει πόσο αποτελεσματικά διαχειρίζονται οι τράπεζες τα περιουσιακά τους στοιχεία για να δημιουργήσουν κέρδη. Αν ο δείκτης αυτός είναι λιγότερο από 0,5 % αυτό δείχνει αδυναμία, 0,5- 1,0% μέτρια κατάσταση, 1,0% -2,0% καλή και πάνω από 2,0% πολύ καλή. Ο αναλυτής θα πρέπει να προσέξει τις περιπτώσεις όπου ο δείκτης αυτός μειώνεται συνεχώς κάτω από 2,5 % διότι αυτό μπορεί να σημαίνει είτε ύπαρξη καρτέλ, είτε ότι έχει ένα ριψοκίνδυνο χαρτοφυλάκιο ή ότι τα κέρδη της εξαρτιούνται από αλλά στοιχεία όπως για παράδειγμα κέρδη από πωλήσεις σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις.

Αυτοί οι δυο δείκτες είναι μαθηματικά συνδεδεμένοι μιας και έχουν στον αριθμητή τους τα καθαρά κέρδη. Η διάφορα τους είναι ένα κλάσμα μετοχικό κεφαλαίο προς συνολικό ενεργητικό που είναι ο δείκτης μόχλευσης.

Άλλος χρήσιμος δείκτης για να διακρίνουν τις διαφορές στα κέρδη είναι και ο δείκτης ανάπτυξης των καθαρών κερδών

$$\text{Ανάπτυξη των καθαρών Κερδών \%} = \frac{\text{Καθαρά κέρδη στο έτος 1}}{\text{Καθαρά κέρδη στο έτος 2}} - 1$$

Ένας υψηλός δείκτης που αυξάνεται σταθερά στη διάρκεια του χρόνου είναι ιδανικός. Αντίθετα ένας υψηλός δείκτης δεν είναι επιθυμητός από την πλευρά του αναλυτή και για αυτό πολλές τράπεζες παραποιοούν τις καταστάσεις ώστε να παρουσιάσουν μια εικόνα για το ίδρυμα σταθερής ανάπτυξης. Έτσι όταν οι αναλυτές ελέγχουν αυτό τον δείκτη θα πρέπει να προσέξουν για διαταραχές που μπορεί να προκύψουν από αλλαγές μιας μικρής βάσης. Αυτό μπορεί να κάνει το δείκτη να φαίνεται καλύτερος από ότι πραγματικά είναι. Αν αυτός συνεχώς μειώνεται αυτό συνιστά ζημίες.

Οι αναλυτές για να προσδιορίσουν την κερδοφορία της τράπεζας εκτός από τους παραπάνω δείκτες εσόδων θα πρέπει να καταγράψουν και τα συνολικά έξοδα αφού και αυτά επηρεάζουν την κερδοφορία τους. Αυτοί είναι

Μη λειτουργικά έξοδα (χωρίς προβλέψεις)

Καθαρό έσοδο τόκων+ λοιπά έσοδα

Μη λειτουργικά έξοδα (χωρίς προβλέψεις)

Καθαρό έσοδο τόκων+ λοιπά έσοδα

οι παραπάνω δείκτες καθορίζουν το διαχειριστικό κόστος σε όρους εσόδων ή του ενεργητικού. Μια τράπεζα με υψηλό δείκτη είναι ικανή να ξοδεύει λιγότερα για να αποφέρει έσοδα. Έτσι τα μη λειτουργικά έξοδα της τράπεζας καθορίζουν το επίπεδο αποτελεσματικότητας της. Αυτό που θα πρέπει να προσέξουν οι αναλυτές είναι αν αυτός ο δείκτης έχει μεταβληθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια δηλαδή αν έχει αυξηθεί το κόστος διαχείρισης.

Τέλος σημαντικό ρόλο παίζει και ο δείκτης προβλέψεων δανειακών ζημιών μιας και αυτός μειώνει μέρος των κερδών. Αυτός υπολογίζεται από τον τύπο

Προβλέψεις δανειακών ζημιών

Περιθώριο κέρδους

και ανάλογα με το μέγεθος του καθορίζει την ποιότητα του ενεργητικού της τράπεζας. Όσο πιο υψηλός είναι τόσο χειρότερα για την τράπεζα, γιατί μπορεί να σημαίνει ότι δεν εφαρμόζει σωστό έλεγχο των πιστώσεων της και έτσι έχει υψηλό κόστος προβλέψεων. Εδώ είναι πολύ σημαντική η παρελθοντική πορεία αυτού του δείκτη γιατί μπορεί να παραποιηθεί εύκολα από τη διοίκηση ανάλογα με τους σκοπούς της. (Υψηλότερα κέρδη- χαμηλές προβλέψεις, λιγότερη φορολογία υψηλές προβλέψεις)

Έτσι λοιπόν, για να έχουν περισσότερο νόημα οι παραπάνω δείκτες θα πρέπει να έρθουν σε αντιπαράθεση με τους αντίστοιχους των προηγούμενων ετών της ίδιας της τράπεζας καθώς και με τους δείκτες των αντίστοιχων ομοειδών της.

Ο ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Η χρηματοδότηση και η ρευστότητα της τράπεζας συνήθως αναλύονται μαζί. Όσο μεγαλύτερο ποσοστό καταθέσεων έχει μια τράπεζα τόσο πιο σταθερό και αξιόπιστο χρηματοδοτικό προφίλ έχει. Αυτό σημαίνει ότι τόσο λιγότερο θα αγωνιά για ρευστοποιήσιμα κεφάλαια για να χρηματοδοτήσει τις υποχρεώσεις της και συνεπώς ανάλογα με την πηγή και την διάρκεια των καταθέσεων της θα καθορίζει και την ρευστότητα της.

Ο καθορισμός της ρευστότητας είναι πολύ σημαντικός παράγοντας για την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης ανάλυσης της τράπεζας. Αυτό που ενδιαφέρει τον αναλυτή είναι αν έχει η τράπεζα ικανοποιητικά επίπεδα ρευστοποιήσιμων στοιχείων που θα μπορέσει να τα πουλήσει σε περιόδους δυσκολιών. Τέτοια στοιχεία είναι τα αξιόγραφα που διατηρεί στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο της και τα οποία ανάλογα με την εμπορευσιμότητα τους μπορούν να πουληθούν εύκολα ή δύσκολα, τα βραχυπρόθεσμα δάνεια τα οποία ανάλογα με την ποσότητα τους ενισχύουν την συνολική ρευστότητα της και τέλος το κεφαλαίο της το οποίο ανάλογα με το μέγεθος του μπορεί να βοηθήσει την τράπεζα να ικανοποιήσει τις υποχρεώσεις της σε περιόδους δυσκολιών. Επίσης το μέγεθος της τράπεζας συμβάλλει στη ρευστότητα γιατί μια μεγάλη τράπεζα έχει πολύ πιο διαφοροποιημένο δανειακό χαρτοφυλάκιο από μια πιο μικρή καθώς και καλύτερη πρόσβαση στις αγορές κεφαλαίων στις οποίες μπορεί ευκολότερα από μια μικρή να προσφύγει. Τελος, και οι εποπτικές αρχές μπορούν να καθορίσουν επίπεδα ρευστότητας μέσα από τους κανόνες που θεσπίζουν, όμως γενικός κανόνας μπορούμε να πούμε ότι δεν υπάρχει.

Οι κυριότεροι δείκτες που χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό της ρευστότητας είναι αρχικά ο δείκτης “Liquid asset ratio “που υπολογίζεται από τον τύπο:

$$\frac{\text{Ρευστοποιήσιμα στοιχεία}}{\text{Ενεργητικό}} \times 100$$

και καθορίζει ποιο ποσοστό από το ενεργητικό είναι ρευστοποιήσιμο. Το πρόβλημα στον υπολογισμό αυτού του δείκτη είναι ο καθορισμός των

αριθμητή. Συνήθως περιλαμβάνει μετρητά, μετοχές, κρατικά αξιόγραφα, καταθέσεις σε άλλες τράπεζες κτλ. Όσο πιο μεγάλος αυτός ο δείκτης τόσο πιο καλή είναι η θέση της τράπεζας,

Μια άλλη ομάδα δεικτών υπολογίζεται από τον παρακάτω γενικό τύπο

$\frac{\text{Καθαρά δάνεια}}{\text{Καταθέσεις}} \times 100$

και του οποίου αλλάζει ο παρανομαστής ανάλογα με το είδος των καταθέσεων. Αυτός μπορεί να αναφέρεται στις συνολικές καταθέσεις των πελατών συν τις διατραπεζικές καταθέσεις και είναι πιο γενικός, μόνο στις συνολικές καταθέσεις των πελατών και είναι λίγο πιο αναλυτικός και τέλος μπορεί να αντικατασταθεί με τις σταθερές χρηματοδοτήσεις που είναι και ο πιο ειδικός από τους προηγούμενους. Με αυτούς τους δείκτες ελέγχεται η έκταση στην οποία η τράπεζα κατέχει σταθερά ποσά και λιγότερο σταθερές καταθέσεις δεσμευμένες σε δανεισμό. Ένας δείκτης που κυμαίνεται από 70 - 90% είναι επιτρεπτός, πάνω από 100% επικίνδυνος, 60% συντηρητικός και κάτω από 60% πολύ συντηρητικός.

Επειδή η έλλειψη ρευστότητας είναι ο κυριότερος λόγος που οδηγεί μια τράπεζα σε χρεοκοπία η ανάλυση της είναι πολύ σημαντική και για να έχει και αυτή νόημα όπως όλες οι ποσοτικές αναλύσεις θα πρέπει να γίνεται σε συνδυασμό με μια peer και μια trend επισκόπηση.

ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Ο καθορισμός της ποιότητας του ενεργητικού είναι ίσως το πιο σημαντικό στοιχείο της τραπεζικής πιστωτικής ανάλυσης και απαιτεί ποιοτική και ποσοτική ανάλυση.

Τα στοιχεία που απαιτούνται για να πραγματοποιηθεί αυτή η ανάλυση των αριθμοδεικτών θα συλλεχθούν από την ετήσια έκθεση και από τις άλλες οικονομικές καταστάσεις. Όμως η ποιότητα του ενεργητικού είναι ένα εργαλείο μέτρησης της χρηματοοικονομικής απόδοσης όπου η διαφάνεια είναι συνήθως ελλιπής για αυτό και οι αναλυτές περιορίζονται σε πολύ βασικά δεδομένα για να υπολογίσουν την ποιότητα του ενεργητικού. Σε αυτές τις περιπτώσεις τα απαραίτητα στοιχεία μπορούν αν ζητηθούν είτε κατευθείαν από την τράπεζα είτε από τις εκθέσεις των ορκωτών λογιστών ή και ακόμα από την κεντρική τράπεζα. Από την ποσοτική ανασκόπηση μπορεί να προκύψει σημαντική πληροφόρηση για τα παρακάτω στοιχεία:

- Ø Συνολικά δάνεια
- Ø Συνολικά ανεκτέλεστα δάνεια
- Ø Προβλέψεις
- Ø Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο

Πριν προβούμε στην ανάλυση αριθμοδεικτών είναι σκόπιμο να αναφερθούμε σε μερικές σημαντικές έννοιες που περιλαμβάνονται στην εξέταση μας όπως κατηγοριοποίηση δανείων, τόκοι σε αναστολή, αντιλογισμοί τόκων, παραγραφές και ανακτήσεις δανείων.

Ακόμα ο αναλυτής θα πρέπει να είναι ενήμερος και για το ρόλο που παίζει ο λογαριασμός τόκοι σε αναστολή. Η τράπεζα είναι υποχρεωμένη να δηλώνει τα εισοδήματα από τόκους από τα δάνεια κατά τη λήξη και θα πρέπει να συμπεριληφθούν στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης ακόμα και αν αυτοί οι τόκοι δεν έχουν εισπραχθεί. Σε περιπτώσεις που υπάρχουν μη αποδοτικά δάνεια, λογιστικές οδηγίες και κανονισμοί μπορεί να απαιτήσουν από την τράπεζα να προβεί σε προβλέψεις για τη μη πληρωμή αυτών των τόκων ή να πιστώσει το λογαριασμό τόκοι σε αναστολή όταν οι πληρωμές των τόκων παραμένουν στάσιμοι για μεγάλο χρονικό διάστημα. Αυτός ο λογαριασμός είναι παρόμοιος με τον λογαριασμό προβλέψεις δανειακών

ζημιών εκτελεί την ίδια λειτουργία με αυτόν και μπορεί να αποσβεστεί με τον ίδιο τρόπο αν το δάνειο χαρακτηριστεί επισφαλές.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που θα πρέπει να λάβουν υπ όψιν τους οι αναλυτές είναι ο αντιλογισμός των δεδουλευμένων τόκων. Αυτό γίνεται όταν ένα δάνειο είναι ληξιπρόθεσμο για αρκετό καιρό, συνήθως για 90 μέρες και μάλλον φαίνεται σαν μη αποδοτικό. Όπως και στην κατηγοριοποίηση των δανείων η τράπεζα μπορεί να έχει την διακριτική ευκαίρια να καθορίσει αν πρέπει να παύσει να θεωρεί τους τόκους δεδουλευμένους και να αντιλογήσει τους ήδη δεδουλευμένους. Οι οδηγίες για αντιλογισμούς τόκων διαφέρουν από χώρα σε χώρα για αυτό οι αναλυτές θα πρέπει να γνωρίζουν τα σχετικά λογιστικά πρότυπα που ακολουθούνται από την κάθε μια τράπεζα

Η κατηγοριοποίηση των δανείων που διαφέρει από χώρα σε χώρα αλλά σε γενικές γραμμές παραμένει ίδια και χωρίζει τα δάνεια στις κατηγορίες που περιλαμβάνει ο παρακάτω πίνακας:

Ταξινόμηση	Κριτήρια	Απαιτούμενη πρόβλεψη
Ακέραια (Unimpaired)	Τρέχον δάνεια που έχουν ικανοποιητικές υποθήκες και εγγυήσεις, ενώ η αποπληρωμή τους είναι σίγουρη	Πρόβλεψη που βασίζεται σε προηγούμενη χρεωστική εμπειρία
Κατώτερα (substandard)	Ανεπαρκής ικανότητα αποπληρωμής από τον δανειστή ή από τις εγγυήσεις του, διακρίνεται πιθανότητα απώλειας. Έχουν παραμείνει απλήρωτα για διάστημα 3-6 μηνών	15% με 20%
Αμφίβολα (doubtful)	Όπως παραπάνω, αλλά η κάλυψη του δανείου είναι πολύ αμφίβολη. Παραμένουν απλήρωτα για διάστημα 6-12 μηνών	50%
Ζημιά (loss)	Μεγάλη πιθανότητα μη αποπληρωμής του δανείου και υποθήκες με πολύ χαμηλή αξία. Ύπαρξη τέτοιων δυσκολιών στην κάλυψη του δανείου που κρίνεται πλέον μη αποδεκτό από την τράπεζα. Παραμένουν απλήρωτα πάνω από ένα έτος.	100% (μείον την πραγματοποιηθείσα αξία της εγγυήσεως)

Επίσης, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε και τα δάνεια που έχουν παραγραφεί. Όπου υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι κάποια δάνεια δεν θα πληρωθούν τότε αυτά θα πρέπει να διαγράφουν. Όταν συμβαίνει αυτό οι προβλέψεις μειώνονται και η τράπεζα θα πρέπει να υπολογίσει ξανά τα

αποθεματικά των ζημιών. Εάν όμως εμφανίζονται δυσβάσταχτες προβλέψεις τότε τα δάνεια θα πρέπει να διαγραφούν έναντι του κεφαλαίου. Στην πράξη οι τράπεζες που δεν παραγράφουν αμέσως τα δάνεια τους δείχνουν αυξημένο αριθμό ληξιπρόθεσμων δανείων από εκείνες τις τράπεζες που προβαίνουν σε παραγραφές πιο εύκολα. Γενικά σε αναπτυσσόμενες αγορές οι τράπεζες διαγράφουν τα δάνεια πιο εύκολα.

Βέβαια υπάρχουν και μερικές φορές κάποια δάνεια που είχαν καταστεί αδύνατα εισπράξεως να ανακτηθούν. Σε αυτές τις περιπτώσεις τα ποσά αυτά θα πρέπει να μειωθούν από τις προβλέψεις στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως και όχι να εμφανιστούν σαν εισόδημα από τόκους.

Ένα πλήθος αριθμοδεικτών καθιστούν σε θέση τους αναλυτές να καθορίσουν την ποιότητα του ενεργητικού με την προϋπόθεση ότι τα απαραίτητα στοιχεία είναι διαθέσιμα. Έτσι με τη βοήθεια των παραπάνω στοιχείων και με τις απαραίτητες πληροφορίες που προέρχονται από τις ελεγχόμενες χρηματοοικονομικές καταστάσεις οι κυριότεροι αριθμοδείκτες που μπορούν να υπολογιστούν είναι:

- Ø Από χρόνο σε χρόνο δανειακή ανάπτυξη
- Ø Ληξιπρόθεσμα δάνεια προς συνολικά δάνεια
- Ø Αποθεματικά δανειακών ζημιών προς ληξιπρόθεσμα δάνεια
- Ø Αποθεματικά δανειακών ζημιών + καθαρή θέση προς ληξιπρόθεσμα δάνεια

Έτσι , αναλυτικά έχουμε:

$$\text{Year to year loan growth} = \frac{\text{Δάνεια στο έτος 1} - \text{Δάνεια στο έτος 2}}{\text{Δάνεια στο έτος 1}} \times 100$$

Το πόσο απότομα αυξάνεται η τράπεζα μπορεί να δώσει στον αναλυτή μια ιδέα για τα προβλήματα που θα συναντήσει η τράπεζα στο μέλλον. Πολύ απότομη αύξηση στις παροχές δανείων σημαίνει ότι η τράπεζα αυξάνει το δανειακό της χαρτοφυλάκιο περισσότερο από την ικανότητα της πιστωτικής της διαχείρισης και αυτό είναι ένα αρνητικό στοιχείο. Επειδή οι τράπεζες δανείζουν για μικρό χρονικό διάστημα, απότομη αύξηση σε ένα χρόνο μπορεί να οδηγήσει σε υψηλό δείκτη τον επόμενο χρόνο ειδικά αν η οικονομία φθίνει. Η υπερβάλλουσα ανάπτυξη των δανείων είναι ένα καλό

εργαλείο πρόβλεψης πιθανών μελλοντικών προβλημάτων στο ενεργητικό της τράπεζας.

Ο αναλυτής θα πρέπει να καταλάβει τους λόγους της ταχείας ανάπτυξης των δανείων ενώ θα πρέπει να ελέγξει πόσο καλά υποστηρίζεται αυτή από τη διοίκηση και να εξετάσει αν η τράπεζα διατηρεί ικανοποιητική ρευστότητα και κεφάλαια για υποστηρίξει αυτή την ανάπτυξη του ενεργητικού. Ένας δείκτης που κυμαίνεται από 10 - 20 % στις αναπτυσσόμενες αγορές και 5-10 % στις σταθερές είναι επιθυμητός, από 0-5% σημαίνει ότι πρόκειται για μια πολύ μεγάλη τράπεζα ή μια ώριμη οικονομία που παρουσιάζει μέτρια άνθηση. Αρνητικά ή πολύ χαμηλά ποσοστά δανειακής ανάπτυξης είναι χαρακτηριστικά περιόδου ακολουθίας μιας κατάρρευσης ενός περιουσιακού στοιχείου που ήταν φούσκα.

$$\text{NPL Ratio (\%)} = \frac{\text{Συνολικά μη Αποδοτικά Δάνεια}}{\text{Συνολικά Δάνεια}} \times 100$$

(NPL=Non-performing Loans)

Ο παραπάνω δείκτης είναι ίσως ο πιο σημαντικός δείκτης για τον καθορισμό της τραπεζικής πιστωτικής ποιότητας. Περιγράφει το βαθμό στον οποίο η τράπεζα δανείζει χρήματα και δεν τα παίρνει πίσω. Ο αναλυτής θα πρέπει να προσέξει και εκείνα τα δάνεια που έχουν παραγράψει γιατί δεν περιλαμβάνονται σε αυτόν το δείκτη. Κατά συνέπεια αυτός ο δείκτης δεν θα πρέπει να εξετάζεται μεμονωμένα αλλά σε συνδυασμό με τις κατασχεμένες υποθήκες και με εκείνα τα στοιχεία που έχουν αλλάξει δομή. Καθότι τα προηγούμενα είναι στοιχεία τα οποία μπορούν να μειώσουν τον δείκτη και επειδή όταν μια τράπεζα έχει υψηλότερο δείκτη από τις ομοειδής της τράπεζες δείχνει ότι έχει κατώτερη ποιότητα ενεργητικού από τις άλλες και το αντίστροφο θα πρέπει οι αναλυτές να είναι ιδιαίτερα προσεχτικοί και δεν θα πρέπει να τα παραβλέπουν στις αναλύσεις τους. Επίσης όσο πιο συντηρητική προσέγγιση κάνουν οι τράπεζες για να κατηγοριοποιήσουν τα δάνεια τόσο πιο υψηλός είναι ο δείκτης αυτός.

Ο αναλυτής θα πρέπει να ξεχωρίσει την αιτία που προκάλεσε μείωση του δείκτη αυτού. Αυτό μπορεί να συμβεί αν χαλαρώσει ο τρόπος που καθορίζονται τα ληξιπρόθεσμα δάνεια, αν γίνει επαναπροσδιορισμός των

δανείων, αν αυξηθούν οι παραγραφές και αν κάποια ληξιπρόθεσμα δάνεια ανακτηθούν.

Το επίπεδο που είναι ανεκτός αυτός ο δείκτης εξαρτάται από τις τοπικές αγορές και από τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν. Συνήθως όμως όταν κυμαίνεται κάτω από 2% είναι άριστο, 2-5% πολύ καλό, 5-10% καλο, 10-20% κρύβονται κάποια προβλήματα ενώ πάνω από 20% κρύβονται πολύ σοβαρά προβλήματα.

Αν ο αναλυτής θέλει να έχει μια πιο σφαιρική άποψη της κατάστασης της ποιότητας του ενεργητικού θα πρέπει να υπολογίζει και τον παρακάτω δείκτη σε συνδυασμό με τους προηγούμενους γιατί δείχνει την ανάπτυξη των μη αποδοτικών δανείων σε απόλυτους όρους. Αυτός υπολογίζεται με τον παρακάτω τύπο:

$$\text{NPL Growth (\%)} = \frac{\text{ΜΑΔ στο έτος 1} - \text{ΜΑΔ στο έτος 2}}{\text{ΜΑΔ στο έτος 1}} \times 100$$

ΜΑΔ= Μη Αποδοτικά Δάνεια

Ένας άλλος σημαντικός δείκτης καθορισμού της ποιότητας του ενεργητικού είναι και ο δείκτης κάλυψης των ληξιπρόθεσμων δανείων ο οποίος υπολογίζεται με τον παρακάτω τύπο:

$$\text{NPL Coverage (\%)} = \frac{\text{Συνολικά Αποθεματικά Ζημιών}}{\text{Μη Αποδοτικά Δάνεια}}$$

και αναφέρεται στο συνολικό επίπεδο των αποθεματικών δανειακών ζημιών και υποδηλώνει την έκταση στην οποία τα συνολικά αποθεματικά ζημιών καλύπτουν τα ληξιπρόθεσμα δάνεια. Ένας υψηλός δείκτης που συνήθως δεν είναι και τόσο επιθυμητός δεν σημαίνει απαραίτητα ότι η τράπεζα έχει χαμηλή ποιότητα ενεργητικού. Μπορεί η διοίκηση της τράπεζας να αποφασίσει να δώσει έμφαση σε ένα τομέα όπως για παράδειγμα στο μικρομεσαίο που δίνει υψηλότερες αποδόσεις από τον τομέα των blue chips αλλά έχει υψηλότερο κίνδυνο χρωκοπίας. Το επίπεδο αυτό του δείκτη διαφέρει από χώρα σε χώρα και εξαρτάται από την κερδοφορία της τράπεζας, από το τραπεζικό σύστημα

σαν σύνολο, από το στάδιο του οικονομικού κύκλου καθώς και από τον χαρακτήρα της τράπεζας. Αν αυτός ο δείκτης είναι παραπάνω από 100% μπορεί να θεωρηθεί υπεραρκετός. Σε αναπτυσσόμενες αγορές ο δείκτης μπορεί να μην φτάσει σε τέτοια επίπεδα και ειδικά σε περιόδους υφέσεως. Έτσι ένας δείκτης που κυμαίνεται από 75-100% είναι θετικός, από 50-75% αρκετά ικανοποιητικός, 25-50% αδύναμος και όταν είναι μικρότερος από 25% χρειάζεται να δοθεί μεγάλη προσοχή γιατί ίσως υπάρχει πρόβλημα.

$$\text{Dead Bank Ratio (\%)} = \frac{\text{\u03a3\u03c3\u03bd\u03bf\u03bb\u03b9\u03ba\u03ac \u0391\u03c0\u03b8\u03b5\u03bc\u03b1\u03c4\u03b9\u03ba\u03ac \u0397\u03b7\u03bc\u03b9\u03c9\u03bd} + \text{Καθαρή \u0398\u03b5\u03c3\u03b7}}{\text{Μη Αποδοτικά \u0394\u03ac\u03bd\u03b5\u03b9\u03b1}} \times 100$$

Ο παραπάνω δείκτης δίνει στον αναλυτή μια λογική ιδέα της δυνατότητας της τράπεζας να επιβιώσει ακόμα και αν συμβεί το χειρότερο σενάριο, δηλαδή να αυξηθούν τα μη αποδοτικά δάνεια σε πολύ απρόσμενο επίπεδο. Ο δείκτης με μια πιο συντηρητική προσέγγιση θα πρέπει να ξεπερνά το 100%. Αν είναι κάτω από 100% αυτό σημαίνει ότι αν όλα τα μη αποδοτικά δάνεια καταλήξουν σε ζημίες (0% ανάκτηση) τότε τα συνολικά δανειακά αποθεματικά και η καθαρή θέση θα έχουν εξαντληθεί προτού τακτοποιηθούν οι υποχρεώσεις της τράπεζας προς τους καταθετες της και τους πιστωτες της. Με άλλα λόγια η τράπεζα θα θεωρείται τεχνικώς χρεοκοπημένη. Και για αυτό ο δείκτης ονομάζεται "Dead Bank Ratio". Όμως δεν είναι δυνατόν να μην ανακτηθεί κανένα δάνειο και επιπρόσθετα όσο η τράπεζα έχει ικανοποιητική ρευστότητα μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί ακόμα και αν έχει μια θεωρητική πτώση στη δυνατότητα της να καλύπτει τα προβληματικά της δάνεια. Όμως είναι δύσκολο να προβλεφθεί πότε τα μη αποδοτικά δάνεια θα φτάσουν στο μέγιστο όριο τους και για αυτό είναι δίκαιο να θεωρηθούν αξιόπιστες οι τράπεζες που ανταποκρίνονται ή υπερβαίνουν αυτό το όριο.

Παράλληλα με τους παραπάνω δείκτες υπάρχουν και άλλοι δευτερεύοντες δείκτες που χρησιμοποιούνται από τους αναλυτές για τον καθορισμό της ποιότητας του ενεργητικού και που τους βοηθούν να αποκτήσουν και μια πιο σφαιρική άποψη.

ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Η ποιοτική ανασκόπηση του ενεργητικού είναι ένα σημαντικό τμήμα της τραπεζικής πιστωτικής ανάλυσης και θα πρέπει να τίθεται σοβαρά υπ' όψιν. Αυτή περιλαμβάνει την αποτίμηση του τραπεζικού δανειακού χαρτοφυλακίου, τον καθορισμό της τραπεζικής πιστωτικής κουλτούρας, των πολιτικών και των διαδικασιών που ακολουθούνται. Η γνώση όλων αυτών των ποιοτικών στοιχείων θα προειδοποιήσει τους αναλυτές για πιθανά προβλήματα τα οποία ακόμα δεν έχουν εμφανιστεί σαν αριθμοί. Ο τραπεζικός αναλυτής πρέπει να συγκρίνει την ποιότητα του ενεργητικού της τράπεζας έναντι των ανταγωνιστών της και των παρελθουσών της αποδόσεων. Επίσης θα πρέπει να υπολογίζει τη σημαντικότητα των ζημιών από δάνεια και πως αυτές μετριάζονται από τα κέρδη που δημιουργεί. Την ίδια στιγμή οι αναλυτές δεν θα πρέπει να παραλείπουν να λαμβάνουν υπ' όψιν τους τις γενικές οικονομικές και επιχειρησιακές συνθήκες.

Η αποτίμηση του τραπεζικού χαρτοφυλακίου ξεκινά αρχικά με μια εξέταση του περιεχομένου του δανειακού τραπεζικού χαρτοφυλακίου και εκτός των άλλων περιλαμβάνει τα παρακάτω :

- Ø Ανασκόπηση των χωρών, των γεωγραφικών περιοχών, των κλάδων και βιομηχανιών που δανείζει η τράπεζα
- Ø Γνώση της νομικής υποδομής της χώρας που δραστηριοποιείται
- Ø Ανασκόπηση του είδους των πελατών στους οποίους δανείζει η τράπεζα και στο χρονικό ορίζοντα που παρέχει δάνεια
- Ø Καθορισμό του ποσού έκθεσης σε συναλλαγματικό κίνδυνο από τα δάνεια που εκχωρεί
- Ø Εξακρίβωση του βαθμού έκθεσης σε υψηλό κυβερνητικό κίνδυνο σαν αποτέλεσμα των εκτός των συνόρων της δραστηριοτήτων

Αρχικά τα δάνεια μπορούν να διαχωριστούν με βάση τη σταθμισμένη διάρκεια τους σε μικρής διάρκειας μέχρι ένα χρόνο, σε μεσαίας διάρκειας από ένα έως πέντε χρόνια και σε μακράς διάρκειας από πέντε χρόνια και πάνω. Ανάλογα με το είδος του δανειζομένου τα δάνεια χωρίζονται σε επιχειρησιακά ή ιδιωτικά. Επίσης μπορεί να προλαμβάνει και δάνεια που έχει εκδώσει η τράπεζα για κρατικές επιχειρήσεις. Σημαντική προσοχή θα πρέπει να δοθεί σε αυτές τις επιχειρήσεις, οι οποίες αν και είναι χαμηλού κινδύνου αφού

χρηματοδοτούνται από την κυβέρνηση είναι ασταθείς και ζημιογόνες και έχουν μια τάση να μην τηρούν τις υποχρεώσεις τους πάντα στην ώρα τους. Για αυτό και κρύβεται μεγάλος κίνδυνος για την τράπεζα από αυτές τις συνεχόμενες καθυστερήσεις

Ένας άλλος τρόπος κατηγοριοποίησης των δανείων είναι με βάση την κατηγορία του πελάτη. Έτσι, έχουμε εμπορικά και βιομηχανικά δάνεια που είναι κυρίως μικρής διάρκειας και που ο σκοπός τους είναι η παροχή κεφαλαίων κίνησης, καταναλωτικά δάνεια που απευθύνονται κυρίως σε ιδιώτες και οικογένειες και αποβλέπουν στην απόκτηση καταναλωτικών αγαθών. Ακόμα υπάρχουν τα στεγαστικά δάνεια που αποβλέπουν στην απόκτηση κατοικίας, τα αγροτικά δάνεια που περιλαμβάνουν δάνεια σε κτηματίες, αγρότες και προορίζονται για τη στήριξη αυτών σε περιπτώσεις δυσκολιών. Τέλος, υπάρχουν και τα διατραπεζικά δάνεια που περιλαμβάνουν δάνεια σε άλλες τράπεζες.

Παράλληλα τα τραπεζικά δάνεια μπορεί να χωριστούν και με πιο λεπτομερή τρόπο. Αυτός διαφέρει από χώρα σε χώρα και εξαρτάται από τις τοπικές τραπεζικές αρχές. Επίσης, ο τύπος των δανείων που εκδίδει μια τράπεζα εξαρτάται και από την αγορά στην οποία δραστηριοποιείται, από το μέγεθος της, από τις προηγούμενες εμπειρίες της και από την πολιτική της. Το κυριότερο μέλημα στον καθορισμό της φύσης του δανειακού χαρτοφυλακίου κάθε τράπεζας είναι να υπάρχει ικανοποιητική διαφοροποίηση. Η υπερβολική συγκέντρωση χρηματοδότησης σε ένα συγκεκριμένο βιομηχανικό κλάδο θα κάνει την τράπεζα πιο επιρρεπή σε μια πιθανή χρεοκοπία του κλάδου αυτού. Η υπερβάλλουσα δανειοδότηση σε μια περιοχή θα της δημιουργήσει μεγάλα προβλήματα αν συμβεί μια καταστροφή στη συγκεκριμένη περιοχή. Επίσης ο δανεισμός μεγάλου ποσοστού σε ένα μόνο δανειζόμενο θα καταστήσει την τράπεζα εξαρτώμενη στην τύχη του δανειζομένου αυτού. Ακόμα, μεγάλη προσοχή θα πρέπει να δοθεί από τους αναλυτές σε περίπτωση που η τράπεζα έχει δανείσει μεγάλο μέρος σε κλάδους της οικονομίας που αν κινδυνέψουν μπορούν να μεταφέρουν κυκλικά αυτή την κρίση και σε άλλους τομείς. Τέτοια παραδείγματα κλάδων είναι του πετρελαίου, των κατασκευών, των υπολογιστών κ.α..

Η ποιοτική ανάλυση της τράπεζας θα πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν εκτός από την οικονομική υγεία του κλάδου, και την υγεία του

δανειοδοτούμενου και της γεωγραφικής περιοχής. Γενικά μπορούμε να πούμε ότι η δανειοδότηση σε μια μόνο κατηγορία εγκυμονεί πολλούς κινδύνους και όπως σε όλες τις επενδύσεις η διαφοροποίηση είναι ένα κλειδί για την μείωση του κινδύνου. Έτσι λοιπόν οι αναλυτές θα πρέπει να δείξουν μεγάλη προσοχή αν παρατηρήσουν σημάδια υπερσυγκέντρωσης ειδικά σε κλάδους που έχουν προδιάθεση σε κυκλική πτωτική πορεία.

Το δεύτερο στοιχείο της ποιοτικής ανάλυσης του ενεργητικού της τράπεζας είναι ο καθορισμός της πιστωτικής κουλτούρας της τράπεζας ώστε να καθοριστεί η πολιτική διαχείρισης του κινδύνου. Οι τυπικές διαδικασίες μπορεί να εμφανίζονται απλές αλλά είναι πολύ δύσκολο για τον αναλυτή να διακρίνει πως εφαρμόζονται αυτές στην πράξη.

Καταρχήν η τραπεζική πιστωτική κουλτούρα είναι με την ευρεία έννοια ένας μοναδικός συνδυασμός πολιτικής, πρακτικής, εμπειριών και διοικητικών συμπεριφορών της τράπεζας αναφορικά με τον κίνδυνο που σχετίζεται με τα δάνεια που παρέχει. Μια δυνατή δανειακή κουλτούρα περιλαμβάνει λιγότερο αντιληπτά στοιχεία και είναι μια περιεκτική προσέγγιση της ποιοτικής διαχείρισης του ενεργητικού και των προσπάθειών για διαφοροποίηση του κινδύνου. Αντίθετα, απουσία κουλτούρας σημαίνει σύναψη δανείων χωρίς να έχουν ληφθεί υπ' όψιν κριτήρια που να υπολογίζουν την προθυμία των δανειζομένων να αποπληρώσουν τα δάνεια τους. Αυτή η έλλειψη φροντίδας μπορεί να είναι αποτέλεσμα της πολιτικής της διοίκησης της τράπεζας και να αυξήσει το μερίδιο αγοράς της.

Οι αναλυτές για τον καθορισμό της πιστωτικής κουλτούρας θα πρέπει να γνωρίζουν αν τα δάνεια πληρούν όλα τα εμπορικά κριτήρια, αν η τράπεζα είναι υποχρεωμένη από την κυβέρνηση να προβαίνει σε δανεισμούς που να εξυπηρετούν πολιτικούς σκοπούς. Ακόμα αν έχει η τράπεζα πρόσφατα ιδιωτικοποιηθεί ή έχει υποβληθεί σε κάποια σημαντική αλλαγή ιδιοκτησίας κατά τη διάρκεια των προηγούμενων πέντε χρόνων και αν ναι αυτό έχει επηρεάσει την πιστωτικές της συνήθειες. Τελος, θα πρέπει να εξετάσει αν υπάρχει κάποια ένδειξη ότι η τράπεζα παρέχει δάνεια σε συνδεδεμένα μέρη ή σε συγκεκριμένα πρόσωπα.

Ο προσδιορισμός της πολιτικής δανεισμού και των διαδικασιών της τράπεζας αναφέρεται στην σαφή διατύπωση των στόχων και των αντικειμενικών σκοπών της τράπεζας με βάση τα επιθυμητά για αυτούς

επίπεδα δανεισμού. Ακόμα η πολιτική δανεισμού έγκειται στο κατά πόσο η τράπεζα εφαρμόζει επαρκή πιστωτικό έλεγχο και πολιτική διαχείρισης κινδύνου για να αποφύγει πιθανή έλλειψη διαφοροποίησης στο χαρτοφυλάκιο της.

Εκτός, από την παραπάνω στρατηγική που θα πρέπει να ακολουθεί η τράπεζα στο δανειακό χαρτοφυλάκιο της, θα πρέπει να έχει και σαφείς πολιτικές και διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου σε όλα τα επίπεδα του δανειακού κύκλου. Για να είναι σωστές οι διαδικασίες θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα εξής:

- Ø Δημιουργία κατάλληλων δανειακών κριτηρίων και διαδικασίες για την έγκριση των δανείων.
- Ø Αποφυγή προβλημάτων παροχής πίστωσης με την εξασφάλιση τηρούμενων διαδικασιών και με σωστές κρίσεις για αποφάσεις εγκρίσεων
- Ø Όπου είναι δυνατόν να εξασφαλίζονται εγγυήσεις και υποθήκες πραγματικές ώστε να καλύπτεται η τράπεζα σε περίπτωση χρεοκοπίας.
- Ø Παρακολούθηση του δανειακού χαρτοφυλακίου και συνεχής ενημέρωση για τα προβληματικά δάνεια
- Ø Υιοθέτηση κατάλληλων βημάτων όταν εμφανίζεται ένα πρόβλημα με μια συγκεκριμένη πίστωση.(Για παράδειγμα απόσυρση του δανείου ή αναθεώρηση των όρων του)

Τα παραπάνω αντιπροσωπεύουν ιδανικές συνθήκες αλλά στην πραγματικότητα δεν δίνεται τόσο προσοχή σε όλα αυτά τα βήματα. Όσο λιγότερο αναπτυγμένο είναι ένα τραπεζικό σύστημα τόσο λιγότερο σωστή είναι η τράπεζα και τόσο λιγότερες πιθανότητες έχει να εφαρμόσει μια πολιτική διαχείρισης κινδύνου μεθοδική και επαγγελματικής φύσεως.

Ο αναλυτής θα πρέπει να φροντίσει να διακρίνει πως η τράπεζα αποφασίζει να εγκρίνει τα δάνεια της. Να ελέγξει αν υπάρχουν υποκειμενικά κριτήρια. Για παράδειγμα θα πρέπει να εξερευνήσει αν χρηματοδοτούνται συγκεκριμένα πρόσωπα που έχουν κάποια δύναμη στην επιχειρηματική κοινωνία ή ακόμα και άτομα που ο διοικητής της τράπεζας έχει κάποια σύνδεση.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι οι αναλυτές δεν είναι ελεγκτές και για αυτό δεν θα προβούν σε λεπτομερή εξερεύνηση των κριτηρίων που η τράπεζα ακολουθεί για την έγκριση των δανείων. Αυτό που τους ενδιαφέρει είναι να

βρουν αποδείξεις για την ύπαρξη μιας λογικής και επαρκούς πολιτικής έγκρισης δανείων. Εκτός των άλλων μεγάλη σημασία έχει να εξερευνηθεί αν υπάρχουν προγράμματα εκπαίδευσης για αυτό τον σκοπό και ποσά ξοδεύονται για την εφαρμογή τους.

Για να γίνει φυσικά αυτή η ποιοτική προσέγγιση του ενεργητικού απαιτούνται επαρκή και ακριβή στοιχεία. Η συλλογή αυτών των στοιχείων δεν μπορεί να γίνει χωρίς να έχει προηγηθεί προηγούμενη συνάντηση με τη διοίκηση. Σε μερικές περιπτώσεις λίγα μπορούν να προκύψουν και αυτό από μόνο του σημαίνει κάτι για αυτή την τράπεζα. Κυρίως όμως για να γίνει μια αξιολογη αποτίμηση θα πρέπει αν είναι δυνατόν να προσπαθήσει ο αναλυτής να συναντηθεί με τη διοίκηση για να κερδίσει περισσότερη κατανόηση των διαδικασιών έγκρισης και των ικανοτήτων των υπαλλήλων του τμήματος της εγκρίσεως των δανείων. Στις περισσότερες επισκέψεις συλλέγονται σημαντικές πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί και όταν αυτές έρθουν σε αντιπαράθεση με τα ποσοτικά δεδομένα που θα προκύψουν από την ανάλυση δεικτών, τότε οι αναλυτές μπορούν πιο εύκολα να αποκτήσουν μια καλύτερη εικόνα για πιθανά προβλήματα που μπορεί να εμφανιστούν.

Όμως, μερικές φορές δεν είναι εύκολο για τον αναλυτή να συναντηθεί με τη διοίκηση και για αυτό το λόγο θα πρέπει να βασιστεί στα οικονομικά στοιχεία της τράπεζας και στις πληροφορίες που δημοσιεύονται. Κατά συνέπεια η αποτίμηση του ενεργητικού θα περιοριστεί σε απλή ανάλυση δεικτών. Αναφορικά, με το επίπεδο της διαφάνειας και της χρησιμότητας των στοιχείων που τελικά θα συλλεχθούν, τα συμπεράσματα από τέτοιες καταστάσεις θα πρέπει να θεωρηθούν προσωρινά και θα είναι καλύτερο για τους αναλυτές να είναι επιφυλακτικοί.

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ:

Ο καθορισμός της ποιότητας της διοίκησης, των διαδικασιών και πολιτικών και της τραπεζικής κουλτούρας, είναι μια δύσκολη διαδικασία γιατί δεν υπάρχουν ξεκάθαρα στοιχεία ή καθορισμένα πρότυπα που να βοηθούν στην αποσαφήνιση του. Ο αναλυτής ενδιαφέρεται να βρει την ισορροπία μεταξύ της σημερινής απόδοσης και της μακροπρόθεσμης δύναμης που θα κατοχυρώσει την δυνατότητα της τράπεζας να λειτουργεί ομαλά για έναν χρονικό ορίζοντα από ένα με δέκα χρόνια ανάλογα με τον χρονικό ορίζοντα της ανάλυσης. Επίσης ο αναλυτής θα πρέπει να κάνει μια προσέγγιση για την διοίκηση της τράπεζας βασιζόμενος σε υποκειμενικές απόψεις μιας και δεν έχει ο ίδιος πληροφόρηση.

Για τον προσδιορισμό της ποιότητας της διοίκησης δεν υπάρχει κάποια ποσοτική μέθοδο. Ο μοναδικός τρόπος προσέγγιση της είναι με μια επίσκεψη του αναλυτή στην τράπεζα

Ιδανικά πριν από την επίσκεψη σε μια τράπεζα ο τραπεζικός αναλυτής θα πρέπει να είναι προετοιμασμένος έχοντας δημιουργήσει μια αρχική εικόνα της διοίκησης μέσα από ανασκόπηση των δημοσιοποιημένων καταστάσεων και πληροφοριών της τράπεζας που τον ενδιαφέρει. Μέσα από την αναδρομή των καταστάσεων ο αναλυτής θα κάνει μια προσπάθεια να καταλάβει την πορεία της τράπεζας, την ιστορία της, την εμπορική της κουλτούρα, τους μελλοντικούς της στόχους και σχέδια και έπειτα μπορεί να σχηματίσει την μορφή των στοιχείων που θα ζητήσει από την επίσκεψη που θα κάνει στην τράπεζα.

Αυτή η επίσκεψη περιλαμβάνει συζητήσεις που θα έχει ετοιμάσει τα θέματα ο αναλυτής ίσως και με τη μορφή ερωτηματολογίου, γύρω από το παρελθόν της τράπεζας, την σημερινή της κατάσταση, των μελλοντικών της σχεδίων

Επιπρόσθετα ο αναλυτής θα πρέπει να πάει και πιο πέρα από μια γενικής κατεύθυνσης συζήτηση και σε μια πιο ειδική, ώστε να καταλάβει καλύτερα τις διαδικασίες που ακολουθούνται για την λήψη των αποφάσεων και της ποιότητας των ατόμων που την περιστοιχίζουν. Αυτές οι πληροφορίες είναι πιο δύσκολο να ζητηθούν αλλά δεν θα πρέπει να παραληφθούν. Έτσι

μέσα από μια μικρή κουβέντα θα πρέπει να ερωτηθούν πληροφορίες σχετικά με την εκπαίδευση τους, την εμπειρία τους ώστε να καταλάβει την ποιότητα των στελεχών που απαρτίζουν την διοίκηση της τράπεζας. Άλλα στοιχεία που θα πρέπει να προσπαθήσει να καταλάβει ο αναλυτής είναι αν υπάρχει ένα οργανόγραμμα, ένα business plan με στόχους για τα επόμενα 5 χρόνια, αν υπάρχει ένα οργανωμένο τμήμα προβλέψεων των επιχειρησιακών και οικονομικών συνθηκών ή χρησιμοποιούνται εξωτερικές αναλύσεις από οίκους αξιολόγησης, εάν υπάρχουν συχνές συναντήσεις μεταξύ των ανωτέρων και κατωτέρων στελεχών, εάν η τράπεζα έχει επαγγελματίες στη διοίκηση, ποια η πολιτική μισθών και κινήτρων, η τράπεζα ανήκει σε κάποιο μεγάλο όμιλο, ποιες είναι οι συνδεδεμένες τράπεζες, ποια είναι η φύση του Franchise της, καθώς και άλλες τέτοιου είδους πληροφορίες.

Παίρνοντας απαντήσεις για τα παραπάνω ο αναλυτής θα έχει μια καλύτερη ιδέα για το πώς τα στελέχη της τράπεζας διεξάγουν τις λειτουργίες της τράπεζας και πως σχεδιάζουν για το μέλλον. Επιπρόσθετα ο αναλυτής για να έχει πιο σφαιρική άποψη για τον καθορισμό της ποιότητας της διοίκησης της τράπεζας θα είναι σκόπιμο να επισκεφθεί και άλλα ομοειδή ιδρύματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:

CREDIT RATINGS

Με τον όρο credit rating εννοούμε την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου, την βαθμολόγηση και αξιολογική κατάσταση πιστοληπτικής ικανότητας ενός οικονομικού οργανισμού. Πρόκειται για εκτίμηση της οικονομικής επιφάνειας και φερεγγυότητας της τραπεζας, καθώς και της συνέπειάς της στην εξόφληση των οφειλών της. Αυτό που μετριέται από τους credit ratings είναι ο σχετικός κίνδυνος χρεωκοπίας παρά το απόλυτο επίπεδο κινδύνου που συνδέεται με μια συγκεκριμένη μαθηματική πιθανότητα χρεωκοπίας. Διάφορες μελέτες, εντούτοις αποδεικνυουν ότι οι σχετικοί κίνδυνοι ενσωματώνονται σε ένα rating σύμβολο το οποίο συσχετίζεται στη διάρκεια του χρόνου με ιδιαίτερους μαθηματικούς δείκτες πιθανότητας.

Τα credit ratings καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα εφαρμογών. Η αξιολόγηση αυτή μπορεί να αναφέρεται σε χώρες, τράπεζες, ασφαλιστικούς οργανισμούς, εταιρείες του δημόσιου και ιδιωτικού φορέα, όπως επίσης δημοτικούς ή άλλους κρατικούς οργανισμούς. Καλύπτουν επίσης την αξιολόγηση μακροπρόθεσμων ομολόγων με εκδότες επιχειρήσεις, χώρες και άλλους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, δημοτικών ομολόγων, διασφαλισμένων χρεογράφων, προνομιούχων μετοχών, μεσοπρόθεσμων προγραμμάτων τραπεζογραμματίων κα. Πρόσφατα, οι αξιολογήσεις επεκτάθηκαν και σε άλλους τομείς που αφορούν κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου που συναντάται σε εταιρείες παραγωγών προϊόντων και άλλων οργανισμών.

Η εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας διενεργείται από αξιόπιστους οίκους αξιολόγησης επενδυτικού κινδύνου, οι κυριότεροι από τους οποίους παρατίθενται στον Πίνακα 1.

Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχουν γραφεία αξιολόγησης με πιο εξειδικευμένο πεδίο αξιολογήσεων, όπως για παράδειγμα η Thomson Bankwatch και η IBCA στις ΗΠΑ όπου αξιολογούν αποκλειστικά χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και η A.M Best που αξιολογεί ασφαλιστικές εταιρείες.

Πίνακας 1

Κυριότεροι Οίκοι Αξιολόγησης

Έτος έκδοσης 1ης αξιολόγησης	Οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης	Χώρα	Έτος αναγνώρισης από SEC	Υπάλληλοι	Ιδιοκτησιακό καθεστώς	Πεδίο κύριας αξιολόγησης
1909	Moody's Investors Service ("Moody's")	ΗΠΑ	1975	674	Dun & Bradstreet	Full service
1922	Fitch Investors Service ("Fitch")	ΗΠΑ	1975	200+	Ανεξάρτητη	Full service
1923	Standard & Poor's Corporation (S & P")	ΗΠΑ	1975	700+	Mc Grow-Hill	Full service
1972	Canadian Bond Rating Service (CBRS)	Καναδάς	Μη αναγνωρισμένη	26	Ανεξάρτητη	Full service (Καναδάς)
1974	Thomson Bankwatch ("Thom")	ΗΠΑ	1991	40	Thomson Company	Χρηματοοικονομικοί οργανισμοί
1975	Japanese Bond Rating Institute (JBRI)	Ιαπωνία	Μη αναγνωρισμένη	91	Japan Economic Journal (Nikkei)	Full service (Ιαπωνία)
1977	Domination Bond Rating Service (DBRS)	Καναδάς	Μη αναγνωρισμένη	20	Ανεξάρτητη	Full service (Καναδάς)
1978	IBCA Ltd ("IBCA")	Μ.Βρετανία	1990	50	Ανεξάρτητη	Χρηματοοικονομικοί οργανισμοί
1980	Duff & Phelps Credit Rating Co, ("Duff")	ΗΠΑ	1982	160	Duff & Phelps Corporation	Full service
1985	Japanese Credit Rating Agency (JCRA)	Ιαπωνία	Μη αναγνωρισμένη	61	Οικονομικοί οργανισμοί	Full service (Ιαπωνία)
1985	Nippon Investor Service Inc. (NIS)	Ιαπωνία	Μη αναγνωρισμένη	70	Οικονομικοί οργανισμοί	Full service (Ιαπωνία)
1975	Mc Cathy, Crisanti and Maffei ('MCM') Δεν υφίσταται πλέον.	ΗΠΑ	1983	Μη διαθέσιμα στοιχεία	Εξαγοράθηκε από Duff & Phelps το 1991.	Full service (ΗΠΑ)

Πηγή: Cantor & Packer, 1994 "The Credit Rating Industry".

Οι παραπάνω οίκοι αξιολόγησης συλλέγουν και αναλύουν πλήθος πληροφοριών οικονομικού περιεχομένου που προέρχονται τόσο από τις αγορές όσο και από τους αξιολογούμενους.

Η διαδικασία της αξιολόγησης των τραπεζών και άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων ξεκινά από την συλλογή των δεδομένων. Αφού συγκεντρώσουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και την ετήσια αναφορά, τα στοιχεία μεταφέρονται σε ένα συγκεκριμένο έντυπο που χρησιμοποιείται από τους οικους. Αργότερα ένα ερωτηματολόγιο που ζητάει συμπληρωματικά στοιχεία στέλνεται στην τράπεζα για να συμπληρωθεί. Στη συνέχεια διενεργείται επίσκεψη μεταξύ ενός ή περισσότερων αναλυτών και ενός ή περισσότερων ανώτερων στελεχών της τράπεζας. Σκοπός αυτών των επισκέψεων είναι να διακρίνουν αν η τράπεζα έχει κάποια κρυμμένα προβλήματα που δεν φαίνονται στις οικονομικές καταστάσεις και που επηρεάζουν την ποιότητα του ενεργητικού όπως για παράδειγμα αδήλωτα μη αποδοτικά δάνεια, ή μη ικανοποιητικές εγγυήσεις δανείων. Αυτές, διαρκούν συνήθως από μια ώρα μέχρι μια μέρα και αυτό εξαρτάται από το αν η αξιολόγηση διενεργείται για πρώτη φορά ή όχι καθώς και από το αν ο έλεγχος είναι ακούσιος ή εκούσιος. Οι επισκέψεις στην τράπεζα μπορεί να περιλαμβάνουν μια έτοιμη παρουσίαση από την πλευρά της διοίκησης της τράπεζας ή να είναι μια μορφή συνεδρίασης με ερωτήσεις και απαντήσεις με τους αναλυτές.

Τα θέματα που κυρίως συζητιούνται σε αυτές τις επισκέψεις είναι το ιστορικό της τράπεζας, η φιλοσοφία της διοίκησης, η στρατηγική της, τα τελευταία αποτελέσματα της προηγούμενης χρήσης καθώς και κάποια ιδιαίτερα σημεία στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Επίσης, ασχολούνται και με την εξήγηση των αιτιών των σημαντικότερων πτυχών των οικονομικών καταστασεων όπως για παράδειγμα μια απότομη άνοδος ή πτώση στα κύρια στοιχεία ή στους χρηματοοικονομικούς δείκτες. Επιπρόσθετα, συζητιούνται θέματα όπως τυχόν επενδύσεις στην πληροφορική, επέκταση καταστημάτων και άλλων παγίων επενδύσεων, καθώς και οι διαδικασίες και πολιτικές που ακολουθούνται από το τμήμα διαχείρισης κινδύνου. Ακόμα, περιλαμβάνει συζητήσεις για νέα προϊόντα, για τυχόν συγχωνεύσεις ή αποχωρήσεις και τέλος για δραστηριότητες ανάπτυξης του κεφαλαίου.

Μετα την επίσκεψη που πραγματοποιούν οι αναλυτές στις τράπεζες και συνήθως μετά από μία με δύο εβδομάδες από αυτήνακολουθεί η προετοιμασία μιας προσωρινής έκθεσης, η οποία μπορεί να σταλλεί στο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα για μια εσωτερική ανασκόπηση. Σε αυτό το στάδιο ανάλογα με την πολιτική του οίκου που διενεργεί τον έλεγχο και ανάλογα με το αν η αξιολόγηση της πιστοληπτικής είναι εκούσια ή ακούσια, η αναφορά αυτή περιλαμβάνει ή όχι συστάσεις προς την ελεγχόμενη τράπεζα.

Έπειτα οι αναλυτές που ετοίμασαν την έκθεση προβαίνουν σε εκτιμήσεις λαμβάνοντας υπ'όψιν ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα. Αυτές οι εκτιμήσεις σε συνδυασμό με τεκμηριωμένα έγγραφα καθώς και μαζί με την έκθεση, υποβάλλονται προσωπικά είτε μέσω τηλεφώνου ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην επιτροπή του οίκου η οποία αποτελείται από τρεις με επτά αναλυτές με ανάλογη εμπειρία. Στη συνέχεια και αφού επιτευχθεί ομοφωνία στην επιτροπή προβαίνουν στη σύνθεση αυτών των πληροφοριών και δημοσιοποιούν τις εκτιμήσεις της φερεγγυότητας παρέχοντας έτσι έναν ενδεδειγμένο τρόπο αξιολόγησης της πιστωτικής ποιότητας της συγκεκριμένης τράπεζας.

Η παραπάνω διαδικασία αξιολόγησης αν δεν είναι η πρώτη φορά που διενεργείται για την τράπεζα, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων πραγματοποιείται μέσα σε ένα μήνα. Αν η τράπεζα έχει ζητήσει η ίδια την αξιολόγηση, τότε μπορεί αυτή να έχει το δικαίωμα να αποτρέψει τη δημοσίευση της αξιολόγησης. Σε αυτές τις καταστάσεις παρατείνεται η διάρκεια της διαδικασίας περισσότερες εβδομάδες. Οι αξιολογήσεις που γίνονται για πρώτη φορά είναι οι πιο χρονοβόρες και μπορεί να κρατήσουν από ένα με δύο μήνες.

Οι αξιολογήσεις αυτές πραγματοποιούνται συνήθως σε ετήσια βάση ενώ εκ νέου αξιολόγηση μπορεί να πραγματοποιηθεί αν συμβούν σημαντικές αλλαγές στη χρηματοοικονομική κατάσταση της τράπεζας ή στην αγορά.

Το κόστος μιας τέτοιας αξιολόγησης κυμαίνεται από US\$40,000 για μια πρώτη αξιολόγηση και ανάλογα με το μέγεθος του ιδρύματος το κόστος μπορεί να ξεπεράσει και τα US\$100,000. Οι αμοιβές διατήρησης της αξιολόγησης είναι χαμηλότερες από το αρχικό κόστος, όπου η διάρκεια

υπερβαίνει το έτος. Οι εκούσιες αξιολογήσεις προσφέρονται πολύ συχνά σε μεγάλες δημόσιες εμπορικές τράπεζες όπου το κόστος της εκτίμησης μπορεί να είναι απαγορευτικό. Το κόστος μεταξύ τοπικών και εξειδικευμένων οίκων διαφέρει σημαντικά και μπορεί να κυμανθεί από μερικές χιλιάδες δολάρια.

Ο παρακάτω πίνακας περιέχει τις κυριότερες κατηγορίες αξιολόγησης που παρέχουν οι τρεις σημαντικότεροι οίκοι τραπεζών:

STANDARD AND POOR'S	FITCH IBCA	MOODY'S
Μακροπρόθεσμες AAA, AA+, AA, AA-,A+,A,A-, BBB+, BBB-, BB+,BB,BB-,B+,B,B-, CCC+,CCC, CCC-,CC,C,D Βραχυπρόθεσμες A1, A2, A3, B, C, D	Μακροπρόθεσμες AAA, AA+, AA, AA-,A+,A,A-, BBB+, BBB-, BB+,BB,BB-,B+,B,B-, CCC+,CCC, CCC-,CC,C,D Βραχυπρόθεσμες F1+, F1, F2, F3, B, C, D	Investment grade: Aaa, Aa1,Aa2,Aa3, A1,A2,A2,Baa1,Baa2,Baa3 Sub Investment grade: Ba1,Ba2,Ba3,B1,B2,B3,Caa1,Caa2,Caa3,Ca,C

Αν και οι οίκοι υποστηρίζουν ότι οι διαβαθμίσεις τους δεν είναι συγκρίσιμες, οι πιστωτικές αξιολογήσεις και τα σύμβολα που χρησιμοποιούν είναι παρόμοια. Ότι διαφορά φαίνεται να υπάρχει μεταξύ τους είναι σε μικρό βαθμό και εξαρτάται από την μεθοδολογία που ακολουθεί ο κάθε οίκος. Ανάμεσα στα κοινά εργαλεία που χρησιμοποιούν είναι ο διαχωρισμός σε μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες αξιολογήσεις καθώς και σε αξιολογήσεις που αφορούν εκδότες και τίτλους. Οι περισσότεροι οίκοι χρησιμοποιούν ως κλίμακα αξιολόγησης σύμβολα γράμματα ή αριθμούς. Προκειμένου να παράσχουν ικανοποιητικότερη διαβάθμιση, η Fitch το 1973, η Standard and Poor's το 1974 εισήγαγαν τα σύμβολα (+) και (-) στις αξιολογήσεις τους και η Moody's το 1982 τους αριθμούς 1,2,3 και ακολουθούν είτε την διαβάθμιση 9 βημάτων από A στο E (Moody's , Bank Watch ,Fitch IBCA) ή σε 19-22 βήματα από AAA σε C ή D (S&P και CI).

Ο συμβολισμός της αξιολόγησης προσδίδει διαφορετικά χαρακτηριστικά σε κάθε κατηγορία. Έτσι με A χαρακτηρίζονται μεγάλα και δυνατά πιστωτικά ιδρύματα αρκετά υγιή και με εξαιρετες χρηματοοικονομικές λειτουργίες. Με B περιγράφονται στέρεα και σημαντικά ιδρύματα, όχι τέλεια

αλλά με μικρές αδυναμίες αλλά όχι πολύ σοβαρές. Με C απεικονίζονται τράπεζες με ένα ή περισσότερα οικονομικά προβλήματα ρευστότητας, κερδοφορίας, κεφαλαιουχικής δύναμης που δραστηριοποιούνται σε αδύναμο διαχειριστικό περιβάλλον και χρειάζονται προσοχή. Το D περιγράφει τράπεζες που έχουν σοβαρά προβλήματα, μεγάλα ιδρύματα που δραστηριοποιούνται σε ασταθές περιβάλλον καθώς και αδύναμες τράπεζες σε σταθερό περιβάλλον. Τελος το D χαρακτηρίζει προβληματικές τράπεζες που για να επιβιώσουν χρειάζονται την επέμβαση του κράτους.

Κατά περιόδους έχουν υποστεί πολλές κριτικές οι μεγάλοι οίκοι πιστωτικής αξιολόγησης με αποκορύφωμα την αδυναμία τους να προβλέψουν την Ασιατική κρίση του 1997-99. Οι κυριότερες επικρίσεις αναφέρονται στο ότι κάνουν συχνά λάθη, ότι εκμεταλεύονται την δύναμη που έχουν στην αγορά και ότι είναι προκατειλημμένοι. Όμως οι rating analysts δεν είναι ορκωτοί ελεγκτές και δεν είναι αλάνθαστοι. Εφαρμόζουν κάποιες αναλυτικές μεθόδους για να καθορίσουν κυρίως τον πιστωτικό κίνδυνο, όπως το γνωστό μοντέλο CAMEL, τη σύγκριση της τράπεζας με τις ομοειδείς της τράπεζες και με την ιστορική της πορεία και βγάζουν κάποια συμπεράσματα.

Οι αξιολογήσεις από τους οίκους χρησιμοποιούνται σαν σημείο αναφοράς από όλους τους ενδιαφερόμενους για την κατάταξη των τραπεζών με βάση το πιστωτικό τους κίνδυνο. Παράλληλα, προσφέρουν στην τραπεζα την δυνατότητα παρουσίασης της οικονομικής της ευρωστίας και της βελτίωσης της θέσης της στην αγορά. Επίσης της δίνει τη δυνατότητα να μεγιστοποιήσει την επιρροή της στις οικονομικές συναλλαγές, να συγκρίνει τη φερεγγυότητα της με άλλες τραπεζες ενώ τη βοηθάει να εντοπίσει τις πιστωτικές της αδυναμίες.

Αντίθετα η ανυπαρξία αξιολόγησης εκτός ότι δείχνει για την τράπεζα ότι δεν είναι μεγάλο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, ακόμα δείχνει ότι δεν ενδιαφέρει τους επενδυτές η πορεία της και ότι δεν την απασχολεί να έχει πρόσβαση άντλησης κεφαλαίων από τις διεθνείς αγορές.

Συμπερασματικά, ο καθορισμός της πιστωτικής αξιολόγησης όπως είδαμε είναι μια δύσκολη, ευαίσθητη και κάπως χρονοβόρα διαδικασία με πολύ σημαντικά για τις εξεταζόμενες τράπεζες συμπεράσματα. Για αυτό το

λόγο οι αναλυτές θα πρέπει να είναι πολύ προσεχτικοί, ακριβείς και δίκαιοι ενώ δεν μπορεί να είναι τόσο σύντομοι όσο θα ήθελαν κάποιοι από την αγορά. Παρόλα αυτά η απαίτηση τους αυτή από μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο γρήγορη και πιο συχνή δράση καθώς και στη περισσότερη χρήση ποιοτικότερων μεθόδων μέτρησης στο μέλλον

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7:

ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Η λειτουργία όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων ανά τον κόσμο τίθεται γύρω από τον έλεγχο των εποπτικών αρχών. Το έργο των ανωτέρων εποπτικών οργάνων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων έγκειται στη διακήρυξη κανονισμών, στη δημιουργία νέων τραπεζών, στην παρακολούθηση της δράσης τους, στην ενημέρωση και εξυπηρέτηση αυτών και των πελατών τους, στην επιτήρηση για την τήρηση των κανονισμών και διόρθωση σε περίπτωση παρεκκλίσεων και τέλος σε παρεμβάσεις σε σημεία που κρίνουν απαραίτητα. Ο βασικός στόχος τους είναι η προστασία του τραπεζικού συστήματος συνολικά και όχι μεμονωμένα η προστασία μιας τράπεζας.

Όσον αφορά το κομμάτι της διακήρυξης των κανονισμών, αυτό περιλαμβάνει περιορισμούς που αναφέρονται στο επίπεδο κεφαλαιουχικής επάρκειας, στο ποσοστό των δανείων που θα εκδώσει για έναν ανεξάρτητο δανειολήπτη ή για μια συνδεδεμένη επιχείρηση, στο επίπεδο ρευστότητας και στο βαθμό εκθέσεως της σε συναλλαγματικό κίνδυνο. Αυτές οι πρακτικές έχουν καθοριστεί από την Επιτροπή της Βασιλείας και έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από την Αμερική, καθώς και από την IMF (International Monetary Fund) και εξηγείται καλύτερα στο σχήμα που ακολουθεί στην επόμενη σελίδα.

Πολλά από τα ανώτατα εποπτικά στελέχη σε χώρες με ασταθείς οικονομίες έχουν υιοθετήσει τα πρότυπα της βασιλείας ακόμα και όταν οι συνθήκες δεν εγγυώνται την χρήση τους. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι γιατί μπορεί να μην είναι κατάλληλα. Πρώτον οι πιθανότητες χρωκοπίας για την ομάδα των 10 χωρών δεν είναι ίδιες με εκείνες των χωρών που έχουν ευμετάβλητες οικονομικές συνθήκες και για αυτό στις τράπεζες αυτών των χωρών απαιτούν να διατηρούν υψηλά επίπεδα κεφαλαίων σε σχέση με τα σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία τους έτσι ώστε να πετύχουν την ίδια πιθανότητα με την ομάδα των 10. Δεύτερον, οι κανόνες που θεσπίζουν σε αυτές τις χώρες τα εποπτικά στελέχη στην κατηγοριοποίηση των δανείων μπορεί να είναι τόσο αδύναμés που τα περιουσιακά στοιχεία τους

Πρακτική	Επιτροπή Βασιλείας	ΕΥ	US	IMF
Ελάχιστο κεφάλαιο για νέες τράπεζες	Δεν δίνεται οδηγία	\$6 εκατομμύρια	\$2 εκατομμύρια	\$ 1 εκατομμύριο
Ελάχιστο επίπεδο δείκτης κεφαλαιουχικής επάρκειας	Συνολικό κεφάλαιο/ Σταθμισμένο ενεργητικό $\geq 8\%$	Ίδιο	Ίδιο + δείκτης μόχλευσης τουλάχιστον 4 %	Τουλάχιστον 8% περισσότερο όμως σε περιβάλλον με υψηλό κίνδυνο
Ποσοστό Δανείου σε ένα δανειολήπτη	Όχι περισσότερο από 25% του συνολικού κεφαλαίου της στο ένα δανειολήπτη	Ίδιο	Περιορισμοί στη FED 15% του συνολικού κεφαλαίου ενώ στις πολιτείες ισχύει από 10% μέχρι 25%	Όχι περισσότερο από 25% του συνολικού κεφαλαίου της σε ένα δανειολήπτη η σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις
Δανεισμός σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις	Δεν υπάρχει οδηγία αλλά θα πρέπει να δοθεί προσοχή	Λιγότερο από 20% σε αυτές	Λιγότερο από 15% του κεφαλαίου σε κάθε μια συνδεδεμένη ξεχωριστά και 100% σε όλες	Μεταξύ 15% και 25% του κεφαλαίου σε κάθε μια συνδεδεμένη ξεχωριστά και 100% σε όλες
Δείκτες ρευστότητας	Δεν υπάρχει ομοφωνία αλλά θα πρέπει να δοθεί προσοχή	Ανάλογα με τη χώρα	Καθορισμός ανάλογα με την περίπτωση	Δεν υπάρχει οδηγία αλλά θα πρέπει να δοθεί προσοχή
Έκθεση σε συναλλαγματικό κίνδυνο	Συστάσεις για περιορισμούς	Ανάλογα με τη χώρα , 10%- 15% για κάθε νόμισμα και 20-40 % συνολικά	Καθορισμός Ανάλογα με την περίπτωση	Συστάσεις για περιορισμούς

υπερεκτιμώνται και έτσι οι πληροφορίες δεν είναι τόσο αξιόπιστες. Τρίτον, η νομική υποδομή αυτών των χωρών κάνει λιγότερο πιθανή την είσπραξη των δανείων. Συνεπώς αυτές οι τεχνικές δεν μπορούν να εφαρμοστούν σε όλες τις χώρες.

Επίσης, οι επόπτες των τραπεζών παρακολουθούν την κατάσταση τους και εφαρμόζουν διορθωτικές ενέργειες όταν αυτές παρεκκλίνουν. Η παρακολούθηση αυτή γίνεται μέσα από ένα συνδυασμό εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου. Αν και σε αυτές τις τεχνικές δίνεται άλλος βαθμός έμφασης για την κάθε μία, από χώρα σε χώρα ωστόσο όμως υπάρχει σήμερα μια τάση να θεωρείται ότι η εσωτερική επιθεώρηση είναι ο μοναδικός τρόπος για να προσδιοριστεί καλύτερα η ποιότητα της τράπεζας και της διοίκησης.

Ο σκοπός της πρώτης εποπτικής προσέγγισης εκτός της τράπεζας είναι να επιθεωρεί για την νομοταγία, να προβλέπει πιθανά προβλήματα και να τα διορθώνει, να θέτει προτεραιότητες ανάμεσα στις τράπεζες, να δίνει γενικές πληροφορίες, να δημοσιεύει αναφορές και πληροφορίες αγοράς. Αυτή η εποπτεία βασίζεται σε υποβαλλόμενες αναφορές που περιέχουν μεταξύ άλλων πραγμάτων πληροφορίες για τον ισολογισμό, την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, τις χρηματοροές, καθώς και για την ποιότητα του ενεργητικού της. Η χρησιμότητα της ανάλυσης είναι καλή αν και μόνο αν η ποιότητα των πληροφοριών είναι καλή. Λιγότερο εξεζητημένα στελέχη περιορίζονται σε ακριβείς υπολογισμούς δεικτών κεφαλαιουχικής επάρκειας, ρευστότητας, αποδόσεις δανείου ενώ μερικοί κατασκευάζουν ακόμα και μοντέλα σε υπολογιστές για να προβλέψουν της οικονομικές συνθήκες και να αναλύσουν τάσεις.

Η ακρίβεια των παραπάνω προβλέψεων μπορεί να προβλεφθεί από τις πληροφορίες των επισκέψεων εντός της τράπεζας. Αυτή επαληθεύει την ακρίβεια και την αξιοπιστία των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της τράπεζας και καθορίζει την ποιότητα της διοίκησης και των εσωτερικών ελέγχων. Πολλές χώρες κάνουν μια βαθιά επισκόπηση της κατάστασης της τράπεζας κατασκευάζοντας μοντέλα CAMEL και υπολογίζοντας με ακρίβεια τις παραμέτρους που το απαρτίζουν. Η συχνότητα της εσωτερικής εποπτείας είναι σημαντική ιδιαίτερα εκεί όπου η κατάσταση της τράπεζας αλλάζει απότομα καθώς και σε περιπτώσεις προβληματικών τραπεζών.

Σε πολλές χώρες υπάρχει αυξανόμενη τάση από τους επόπτες να αναφέρουν τις ελλείψεις που διακρίνουν οι ορκωτοί λογιστές όχι μόνο στη διοίκηση αλλά και σε αυτούς. Αυτή η τάση εμφανίζεται σε χώρες όπου ο νόμος επιτρέπει οι εξωτερικοί έλεγχοι να αναφέρονται μόνο στους μετόχους και να μην αποτελούν εργαλείο για τα επόπτες. Άλλες χώρες βλέπουν τον εξωτερικό έλεγχο σαν συμπληρωματικό μέρος τους ελέγχου που γίνεται εκτός και εντός της τράπεζας για αυτό και μοιράζουν τις αρμοδιότητες των εποπτών στους ελεγκτές. Αυτό σημαίνει ότι οι αναφορές από τους ελεγκτές δείχνονται στους επόπτες και αντίστοιχα. Επίσης σε άλλες χώρες οι ελεγκτές στέλνονται στις συναντήσεις των εποπτών μαζί με τη διοίκηση και οι επόπτες παρακολουθούν τις διαπραγματεύσεις και τις συζητήσεις με τη διοίκηση.

Σε περιπτώσεις αποκλίσεων ή μη αποτελεσματικών και επικίνδυνων τραπεζικών πρακτικών οι επόπτες τείνουν να βελτιώσουν την κατάσταση πρώτα μέσα από ανεπίσημες (προειδοποιήσεις) και έπειτα μέσα από επίσημες διαδικασίες. Αν αποτύχουν οι πρώτες διαδικασίες αυτό που ακολουθεί είναι να ληφθούν μέτρα, όπως επιβολή προστίμων, απομακρύνσεις στελεχών κ.α.

Συμπερασματικά, επειδή οι επόπτες των τραπεζικών ιδρυμάτων συμβάλλουν στη διατήρηση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος και στην προστασία των μικρών καταθετών θα πρέπει να αναβαθμιστεί σε όλες τις χώρες ο ρόλος τους καθώς και να διασφαλιστεί η διαφάνεια με την οποία διενεργούν και παρεμβαίνουν σε αυτά..

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8:**ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ (IN HOUSE ANALYSIS)**

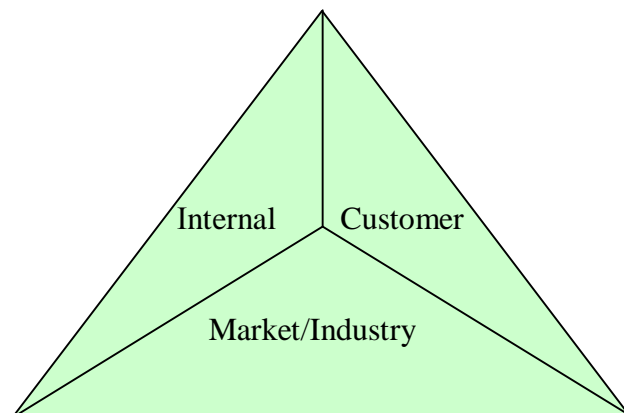
Στο παρελθόν τα ιδρύματα είχαν δώσει μεγάλο βάρος στη σχεδίαση και στην ανάπτυξη περιεκτικών συστημάτων για τη μέτρηση και αξιολόγηση της χρηματοοικονομικής επίδοσης τους. Όμως με την αυξανόμενη πίεση που ασκήθηκε στο βιομηχανικό τομέα καθώς και με τις νέες προκλήσεις, τα πιστωτικά ιδρύματα άρχισαν να αναρωτιούνται κατά πόσο αυτά τα συστήματα μέτρησης είναι σωστά και αξιόπιστα για τον καθορισμό της σταθερότητας και της βιωσιμότητας τους.

Κατά τη δεκαετία του '80 παρατηρήθηκαν στα χρηματοοικονομικά στοιχεία των ιδρυμάτων μια χειροτέρευση. Αυτή δεν είχε παρατηρηθεί προηγουμένως και αναφερόταν στην ποσότητα των προϊόντων τους, στην εξυπηρέτηση των πελατών τους και στο μερίδιο της αγοράς τους, λόγω του νέου παγκόσμιου ανταγωνισμού. Αυτές οι μειώσεις δεν είχαν παρατηρηθεί γιατί απλά δεν καταγράφονταν και δεν διαχειρίζονταν συστηματικά.

Όμως γνωρίζοντας και καταγράφοντας όλα αυτά τα μη χρηματοοικονομικά στοιχεία μαζί με τα αμιγώς χρηματοοικονομικά δημιουργείται ένα στρατηγικό πλεονέκτημα στη διοίκηση των ιδρυμάτων αυτών .

Η μετατροπή της παραπάνω διαδικασίας σε οργανωμένη διαδικασία με μορφή στρατηγικής ονομάζεται Strategic Performance Measure και συχνά περιγράφεται σαν τη διασταύρωση μεταξύ των 3 διαστάσεων που φαίνονται στο σχήμα 1. Αυτή παρέχει στα στελέχη της τράπεζας ενδεδεχόμενη εικόνα για το ίδρυμα.

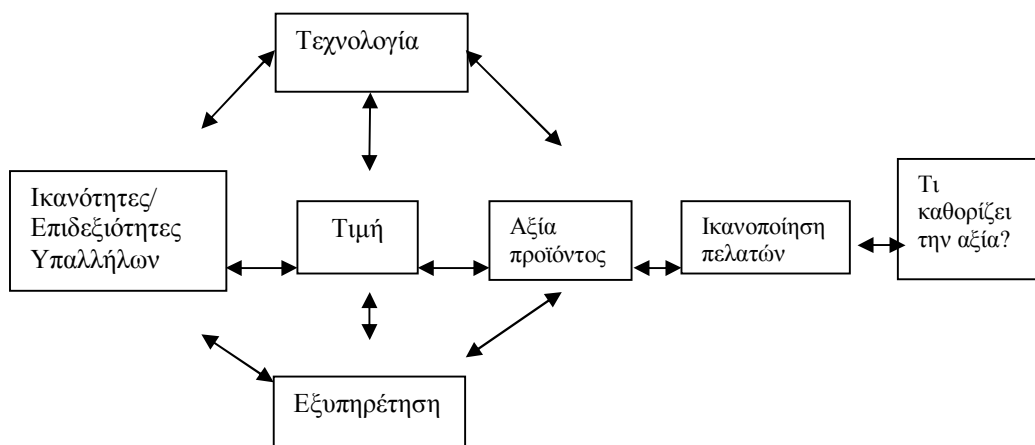
σχ.1

- Internal: Η εσωτερική ανάλυση παρέχει στοιχεία για το ίδρυμα που βασίζονται σε εσωτερικές διαδικασίες και οικονομικά αποτελέσματα.
- Market Industry: Η εξέταση της αγοράς και του κλάδου παρέχει στοιχεία σχετικά με την τάση του κλάδου και με τις συνθήκες της αγοράς.
- Customer: Η εξέταση των πελατών παρέχει μετρήσιμα στοιχεία που περιγράφουν πως φαίνεται ο οργανισμός μέσα από τα μάτια των πελατών του.

Η εφαρμογή μιας ισορροπημένης στρατηγικής αξιολόγησης είναι μια διαδικασία και όχι ένα απλό γεγονός. Εκτός από την καταγραφή των στοιχείων απαιτείται πειθαρχημένη και αφοσιωμένη προσπάθεια από τα υψηλά στελέχη. Στην ουσία δεν υπάρχει καθορισμένη μεθοδολογία υπάρχουν όμως μερικά σημαντικά βήματα που πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν για την εφαρμογή της. Αυτά είναι:

- α) ο αντικειμενικός σκοπός του ιδρύματος θα πρέπει να είναι καλά ορισμένος.
- β) το ίδρυμα θα πρέπει να έχει καθορίσει τις παραπάνω τρεις διαστάσεις που αναφέραμε.(βλ σχ 1)
- γ) θα πρέπει να καθοριστούν οι κρίσιμοι παράγοντες επιτυχίας (Critical success Factors CFSs) καθώς και μέτρα αξιολόγησης που να παρέχουν αποτελέσματα για κάθε ένα παράγοντα .(βλ σχ 2)

- δ) αυτοί οι παράγοντες θα πρέπει να έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να έχουν κάποια σχέση με τις 3 διαστάσεις που αναφέραμε παραπάνω.

στ), τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να εξεταστούν το κάθε ένα μαζί και όχι ξεχωριστά. Για παράδειγμα έστω ότι γνωρίζουμε ότι το μερίδιο αγοράς μας αυξήθηκε κατά 10 %, αυτό είναι μια σημαντική εσωτερική πληροφορία. Όμως αν γνωρίζουμε ότι η αγορά μεγάλωσε κατά 8% αυτό προσθέτει περιεχόμενο στην παραπάνω πληροφορία.

ε) να κοιτάξουμε τα υπάρχοντα στοιχεία και να τα φέρουμε σε αντιπαράθεση με τα καινούργια ώστε να δούμε αν όντως τα νέα στοιχεία είναι σωστά.

ζ)τέλος θα πρέπει να φιλτράρουμε αυτά τα στοιχεία ώστε να παρέχουν τη σωστή ισορροπία. Κάθε μέτρο θα πρέπει να αποτιμηθεί ώστε να εγγυάται ότι έρχεται σε συνάρτηση με την αξιολόγηση, ότι συμπληρώνει μέτρα αξιολόγησης που προέρχονται από άλλες αναλύσεις, δεν έρχεται σε αντίθεση με άλλο μέτρο και ότι ακολουθούν τις παρακάτω 4 γνωστές αρχές από τα αρχικά τους στα αγγλικά ως τα 4 M:

- Meaningful: Να είναι κατάλληλα ώστε να παρέχουν επίγνωση στην παρούσα σταθερότητα και βιωσιμότητα της τράπεζας. Θα πρέπει τα στοιχεία αυτά να παρέχουν στην διοίκηση βοήθεια για να πάρουν αποφάσεις.
- Measurable: Τα στοιχεία θα πρέπει να είναι ποσοτικοποιημένα.
- Manageable: Να μην χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια για τη διαχείριση τους.
- Material: Να είναι κατάλληλα ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν συνολικά από τον οργανισμό.

Με την αύξηση του ανταγωνισμού στον τραπεζικό τομέα οι τράπεζες άρχισαν να ανταγωνίζονται όχι μόνο μεταξύ τους, αλλά και με άλλα μη χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, έτσι το ενδιαφέρον άρχισε να μετατοπίζεται από τα δάνεια και τις καταθέσεις σε όλο το φάσμα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών για την ενίσχυση του εισοδήματός τους. Έτσι άρχισαν να ψάχνουν για νέα χρηματοοικονομικά μέτρα επίδοσης εκτός από τα παραδοσιακά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9:

Η ΕΠΙΣΦΑΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η χρεοκοπία στις ιδιωτικές τράπεζες και οι τραπεζικές κρίσεις δεν είναι ασυνήθιστο φαινόμενο. Μπορεί, η κατάρρευση πολλών μικρών τραπεζών χωρίς διεθνή δράση να μην τραβήξει πολύ την προσοχή ενώ αντίθετα αν η τράπεζα είναι ένας μεγάλος οργανισμός τότε όλες οι οικονομικές αγορές κοιτούν από πολύ κοντά την κατάσταση.

Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που μπορεί να οδηγήσουν σε τραπεζική κρίση και διακρίνονται σε εσωτερικούς και εξωτερικούς:

Τα εσωτερικά αίτια περιλαμβάνουν φτωχή διοίκηση και εμπορική διαχείριση, αδύναμο εσωτερικό έλεγχο και αδύναμη εποπτεία, έλλειψη διαφάνειας, επιθετικές δανειακές πρακτικές που περιλαμβάνουν δανεισμό πολιτικά οδηγούμενο, απουσία πιστωτικής κουλτούρας, πολλά δυσμενή δάνεια, περιορισμένη κερδοφορία και έλλειψη ρευστότητας. Επίσης μπορεί να περιλαμβάνει υπερβάλλον εξωτερικό δανεισμό που κρύβει συναλλαγματικό κίνδυνο, απατές, καθώς και έκθεση των συνδεδεμένων οργανισμών που να οδηγήσει σε προβληματικές καταστάσεις οι οποίες επεκτάθηκαν σε όλο τον οργανισμό.

Οι εξωτερικοί παράγοντες που οδηγούν σε χρεοκοπία είναι συνήθως μακροπρόθεσμοι στην πράξη και συνήθως παρατηρούνται στις αναπτυσσόμενες αγορές όπου υπάρχει μεγαλύτερη αστάθεια. Σε αυτούς συγκαταλέγονται χαλαροί νόμοι, περιορισμένη εποπτεία και αναποτελεσματική εφαρμογή των ήδη υπαρχόντων κανονισμών. Επίσης αυτοί περιλαμβάνουν και αδέξια κρατική παρέμβαση στις κρατικές πιστωτικές αποφάσεις, αδύναμη δημοσιονομική και νομισματική πολιτική, δραστηριοποίηση σε περιβάλλον με υψηλά και μεταβλητά επιτόκια, υψηλό πληθωρισμό, υπερβάλλον εξωτερικό δανεισμό.

Εκτός από τους εξωτερικούς και εσωτερικούς παράγοντες που μπορεί να οδηγήσουν σε χρεοκοπία τα τραπεζικά προβλήματα μπορεί να εμφανιστούν και σε ένα συγκεκριμένο κλάδο με τέτοια χαρακτηριστικά που να είναι υπεύθυνα για τις αδυναμίες. Ένα παράδειγμα θα ήταν ένας τραπεζικός κλάδος που οι κρατικές τράπεζες έχουν μεγάλη επιρροή (πάνω από 25%) να

οδηγήσει σε αναταραχές στην αγορά. Συνήθως σε αυτές τις καταστάσεις αυξάνεται το κόστος χρηματοδότησης και περιορίζεται η κερδοφορία για τις ιδιωτικές τράπεζες καθώς οι κυβερνητικές αρχές προσφέρουν υψηλά επιτόκια στους καταθετες τους και χαμηλά στους πελάτες τους.

Τα προβλήματα πρώτα εμφανίζονται στο δανειακό χαρτοφυλάκιο. Τα μη αποδοτικά δάνεια αυξάνονται σημαντικά ενώ οι προβλέψεις δανειακών επισφαλειών δεν θα μπορούν να συμβαδίζουν με αυτά. Αυτό έχει τρεις σοβαρές συνέπειες: λιγότερα κέρδη, χαμηλότερο επίπεδο κερδοφόρων περιουσιακών στοιχείων και αύξηση του κόστους του δανείου. Το κενό μεταξύ των μη αποδοτικών δανείων μπορεί στην ουσία να είναι μεγαλύτερο από την καθαρή θέση. Τεχνικά σε αυτό το σημείο η τράπεζα είναι χρεοκοπημένη και όσο και αν δύναται να εξασφαλίζει ρευστότητα από εξωτερική παρέμβαση δεν εξασφαλίζεται η σωστή λειτουργία της.

Σε περιόδους μεγάλης οικονομικής ύφεσης σε συνδυασμό με αυξανόμενα δυσμενή δάνεια οι τράπεζες αναπόφευκτα θα απέχουν από περαιτέρω δανειακές δραστηριότητες δηλαδή θα περιορίσουν τις πιστώσεις τους (credit squeeze) και ακόμα ίσως να ανακαλέσουν κάποια υπάρχοντα δάνεια. Θα προσπαθήσουν να διατηρήσουν όσο δυνατόν ρευστότητα και μια ισορροπία στην ποιότητα των περιουσιακών τους στοιχείων. Όμως, οι αρχές θα πρέπει να βοηθήσουν την οικονομία να βγει από την ύφεση στην οποία βρίσκεται και για αυτό μπορεί να πιέσει να για αύξηση των χορηγήσεων. Ο περιορισμός των πιστώσεων είναι πιθανόν να επιδεινώσει την φτωχή κατάσταση της οικονομίας και ακόμα να καθυστερήσει την ανάπτυξη της. Άρα η τράπεζα θα αντιμετωπίσει σοβαρό πρόβλημα.

Η κατάρρευση μια μεγάλης τράπεζας μπορεί να έχει καταστροφικές συνέπειες για την οικονομική κατάσταση μια χώρας και να οδηγήσει σε μεγαλύτερη κρίση στο οικονομικό σύστημα. Υπάρχει ένας δικαιολογημένος φόβος ότι μια προβληματική τράπεζα μπορεί να έχει αρνητική επίδραση σε όλο τον κλάδο. Η πιθανότητα αυτή ονομάζεται συστηματικός κίνδυνος. Μέσα από την έλλειψη εμπιστοσύνης και σε ακραίες περιπτώσεις μπορεί να οδηγήσει σε έξαρση πανικού. Χάνεται η εμπιστοσύνη στο τραπεζικό σύστημα και αυτό μπορεί να προκαλέσει απόσυρση των καταθέσεων από όλες τις τράπεζες. Αυτή η αφαίρεση ρευστότητας από όλο το τραπεζικό σύστημα είναι πολύ πιθανό να παρεμποδίσει την ομαλή λειτουργία του. Έτσι μπορεί να

καταλήξει σε παράλυση του οικονομικού συστήματος μιας χώρας με καταστροφικές συνέπειες στην αληθινή οικονομία.

Γνωρίζοντας οι κυβερνήσεις τη πιθανότητα να συμβούν τα παραπάνω, μέσα από το εκτελεστικό της όργανο που είναι η κεντρική τράπεζα έχουν δύο επιλογές. Να αφήσουν τις τράπεζες να καταρρεύσουν αν κρίνουν ότι είναι σύμφоро ή να τη στηρίξουν για να προστατέψουν τον υπόλοιπο κλάδο που θα έχει επηρεαστεί. Όμως δεν υπάρχει πολυτέλεια χρόνου για τους επόπτες να αποφασίσουν να παρέμβουν ή όχι καθώς η αναταραχή στην αγορά τους πιέζει .

Σε περιπτώσεις όπου μόνο μια τράπεζα αντιμετωπίζει προβλήματα και δεν επηρεάζει το συνολικό κλάδο τότε η απόφαση των αρχών μπορεί να είναι να μην παρέμβουν και να την αφήσουν να καταρρεύσει σαν παράδειγμα προς αποφυγή για τις υπόλοιπες τράπεζες. Με το να αφήσουν τους μέτοχους των τραπεζών να χρεοκοπήσουν όπως γίνεται με όλους τους υπόλοιπους μετόχους επιχειρήσεων ή παίρνοντας τους τον έλεγχο οι υπόλοιπες τράπεζες που λειτουργούν θα δυναμώσουν την θέση τους. Όμως η θεωρία να αφηθούν οι αδύναμες επιχειρήσεις να καταρρεύσουν έτσι ώστε το κεφάλαιο να διανεμηθεί στις υπόλοιπες δυνατές τράπεζες δεν μπορεί να ισχύει για τις τράπεζες διότι εκτός από τις συνέπειες που θα έχει η κατάρρευση τους διενεργούν και ένα πολύ σημαντικό έργο: παρέχουν πίστωση λειτουργώντας σαν μια ζώνη διαμεσολάβησης της νομισματικής πολιτικής της κυβέρνησης και για αυτό πείθουν τις κυβερνήσεις να τις δουν με πιο επιείκεια από ότι θα έβλεπαν τις απλές επιχειρήσεις όταν αντιμετωπίζουν προβλήματα.

Η στήριξη εκείνων των τραπεζών που κρίνουν οι κυβερνήσεις ότι χρειάζεται γίνεται με τρεις τρόπους: Με προσωρινή εισροή κεφαλαίου για στήριξη της ρευστότητας, με αναδιάρθρωση της δομής της τράπεζας και του κεφαλαίου.

Εάν ο τραπεζικός κλάδος έχει επηρεαστεί από εξωτερικούς παράγοντες και βρίσκεται σε δυσχερή θέση λόγω προβλημάτων ρευστότητας πχ είναι ανίκανη να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της, σε αυτές τις περιπτώσεις η αναδιάρθρωση της τράπεζας ίσως να μη χρειάζεται και να μπορεί να αποφευχθεί με μια προσωρινή βοήθεια με τη μορφή χρηματοδότησης από την κεντρική τράπεζα . Οι κεντρικές τράπεζες βοηθούν τις έχων έλλειψη ρευστότητας τράπεζες με την παροχή κεφαλαίων με υψηλά

επιτόκια που πιθανώς να συνοδεύονται και με εμπράγματα εγγυήσεις. Ανάλογα με την σοβαρότητα της κατάστασης η κεντρική τράπεζα μπορεί να παράσχει ρευστότητα με αντάλλαγμα να επιβάλλει συγκεκριμένες επιθυμίες της στην τράπεζα ανάλογα με την κατάσταση. Οι αρχές θα πρέπει να αποφασίσουν αν αυτή η στήριξη θα γίνει κρυφά ή φανερά ανάλογα με το πιο από τα δύο εξυπηρετεί την κατάσταση.

Σε περιπτώσεις όπου η παροχή προσωρινής ρευστότητας δεν αρκεί και απλά παρατείνει το πρόβλημα, για παράδειγμα τα μη αποδοτικά δάνεια είναι σε πολύ υψηλά επίπεδα η τράπεζα είναι πολύ δύσκολο να επιβιώσει από τις δυσκολίες της. Τότε μια απλή τόνωση στο περιεχόμενο των κεφαλαίων της ίσως να μη είναι αρκετό αλλά θα πρέπει να γίνουν βαθύτερες τομές όπως για παράδειγμα μια αναδιάρθρωση.

Η διαδικασία της αλλαγής δομής της τράπεζας στοχεύει στην επαναφορά της οικονομικής σταθερότητας, στη βελτίωση της εμπιστοσύνης ώστε να αποτραπεί η φυγή των καταθέτων, και να επαναφέρει τον τραπεζικό κλάδο στην κανονική του λειτουργία. Εφόσον η τράπεζα φτάσει στο επίπεδο να χρειάζεται αναδιάρθρωση είναι στο χέρι της κυβέρνησης και όχι στο δικό της να πάρει τα αναγκαία μέτρα. Η κυβέρνηση θα πρέπει να βρει ισορροπία μεταξύ στο να πείσει το κοινό για την σοβαρότητα της κατάστασης που της επέβαλε να παρέμβει και στο να μην κλονίσει περαιτέρω την εμπιστοσύνη τους. Το πώς θα πετύχει αυτή την ισορροπία είναι θέμα πολιτικής της κυβερνήσεως. Η παρέμβαση της θα πρέπει να είναι άμεση γιατί αν το πρόβλημα παραμένει άλυτο οι οικονομικές συνθήκες θα χειροτερεύσουν και η αποστολή θα είναι πιο δύσκολη όσο περνάει ο καιρός. Η καθυστέρηση της αναδιάρθρωσης και η συνέχιση της λειτουργίας μιας προβληματικής τράπεζας διαιωνίζει το πρόβλημα και θα είναι πολύ δύσκολο να επανέλθει στη σωστή πορεία. Η κυβέρνηση θα πρέπει να πληρώσει το κόστος αργά η γρήγορα. Οι αρχές θα πρέπει να αποτρέπουν τις προβληματικές τράπεζες να δίνουν επιπλέον πίστωση σε πελάτες που δεν πληρώνουν.

Αυτή η διαδικασία της αναδιάρθρωσης ξεκινάει από την δημιουργία μιας ικανής επιτροπής από την κυβέρνηση αν δεν υπάρχει ήδη που να καθορίσει τις ζημιές στην αρχική της μορφή. Αυτό γίνεται με τον σχεδιασμό ενός δίκαιου και κατανοητού σχεδίου που εξισορροπεί σωστά τη κατανομή των ζημιών. Ειδικότερα οι πραγματικές ζημιές θα πρέπει να καταγράφουν

εφαρμόζοντας διεθνή λογιστικά πρότυπα εάν κριθεί απαραίτητο. Η παραπάνω διαδικασία δεν είναι και τόσο εύκολο να εφαρμοστεί στην πράξη διότι είναι πολιτικά δύσκολο μιας και τα επηρεαζόμενα μέλη έχουν πολλά να χάσουν. Οι μέτοχοι των προβληματικών επιχειρήσεων μπορεί να είναι συνδεδεμένοι με την κυβέρνηση και ιδίως σε χώρες που υπάρχει μικρός αριθμός οργανισμών και οικογένειες που επηρεάζουν την οικονομική ζωή, μπορεί να προβάλουν σθεναρή αντίσταση στο να παραδώσουν την ιδιοκτησία της τράπεζας.

Το επόμενο βήμα είναι να ξεκινήσει η πραγματική αναδιάρθρωση. Με αυτό εννοείται η μετάλλαξη της ίδιας της τράπεζας μέσα από την τοποθέτηση νέας διαχείρισης και εφαρμογής αυστηρότερων τραπεζικών κανονισμών. Αρχικά θα πρέπει να υιοθετηθεί μια νέα πιστωτική κουλτούρα. Οι υπάρχοντες μέτοχοι δεν θα πρέπει να ανταμειφθούν αλλά να αντικατασταθούν άμεσα όλοι ή μέρος αυτών. Σαν ιδιοκτήτες τραπεζών στο παρελθόν είχαν ανταμειφθεί από τα πλεονεκτήματα της ιδιοκτησίας οπότε και τώρα θα πρέπει να αναλογιστούν και ένα ποσοστό από το κόστος της αναδιάρθρωσης. Έπειτα, μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να γίνουν στη διοίκηση, στο προσωπικό της τράπεζας, στην οργανωτική της δομή και στις λειτουργικές της διαδικασίες καθώς και στο τμήμα διαχείρισης κίνδυνου που είναι φυσικό επόμενο ότι δεν έκανε καθόλου σωστά την δουλειά του και έχασε εντελώς τον έλεγχο. Στη συνέχεια θα πρέπει να αναμορφωθούν τα δυσμενή στοιχεία του ενεργητικού όπως τα μη αποδοτικά δάνεια που είτε θα δοθούν στον έλεγχο μια άλλης ανεξάρτητης εταιρείας να τα συλλέξει ή θα πρέπει να ξεκαθαρίσουν μέσα από διαπραγματεύσεις με τους πελάτες που είναι επιχειρήσεις. Τέλος με τη νέα διοίκηση θα ακολουθήσει αναδιάρθρωση των κεφαλαίων της τράπεζας.

Σε περιπτώσεις όπου οι τράπεζες δεν μπορούν να πετύχουν ένα δείκτη κεφαλαιουχικής επάρκειας τουλάχιστον 8 % και που οι μέτοχοι δεν είναι πρόθυμοι και είτε δεν μπορούν να βρουν επιπλέον κεφάλαια τότε θα πρέπει να γίνει αναδιάρθρωση της κεφαλαιακής δομής. Αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί κυρίως μέσα από τους παρακάτω τρόπους:

- Κρατικοποίηση
- Συνένωση
- Εξωτερική διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων (factoring)

- Μετατροπή των μακροπρόθεσμων υφιστάμενων δανείων σε μετοχές
- Αλλαγή της κεφαλαιαγοράς
- Αλλαγή της νομισματικής πολιτικής

Με την κρατικοποίηση απομακρύνονται οι παλιοί μέτοχοι και το κράτος παίρνει τον έλεγχο. Σαν νέος μέτοχος η κυβέρνηση παρέχει νέο κεφάλαιο, καθαρίζει το ενεργητικό από τα δυσμενή περιουσιακά στοιχεία είτε παραγράφοντας είτε μεταφέροντας τα σε μια άλλη εταιρεία διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων. Μετά τον ανασχηματισμό του ιδρύματος το κράτος το πουλάει σε ένα μεγάλο ιδιωτικό επενδυτικό οργανισμό. Το μειονέκτημα αυτής της μεθόδου είναι η δυσκολία να κρυφτεί. Έτσι γνωρίζοντας οι πολίτες ότι με τους φόρους που πληρώνουν στηρίχθηκε μια ιδιωτική τράπεζα μπορεί να δημιουργηθεί μεγάλη δυσαρέσκεια για την κυβέρνηση.

Τα περισσότερα προγράμματα αναδιάρθρωσης κεφαλαιακής δομής στοχεύουν σε μια συνένωση του τραπεζικού κλάδου διότι θεωρούν ότι ένα μικρός αριθμός καλά κεφαλαιοποιημένων ιδρυμάτων και ένα μεγάλο πιο αποτελεσματικό ίδρυμα θα σταθεροποιήσει το σύστημα και θα έχει πιο καλή πρόσβαση στις κεφαλαιακές αγορές. Οι μικρές τράπεζες σε μια κρίση είναι πιο ευπαθείς. Οι μεγάλες τράπεζες ενθαρρύνονται να αγοράσουν πιο αδύναμες και μικρές τράπεζες προσφέροντας τους κίνητρα όπως εκκαθάριση δυσμενών δανείων, παροχή κεφαλαίων, έκπτωση φορών κτλ. Όμως αν αυτή η συγχώνευση γίνει μεταξύ δυο αδύναμων τραπεζών τότε δυο αδύναμες δεν φτιάχνουν μια δυνατή απλά μπορεί να επιβαρύνουν περαιτέρω την κατάσταση.

Ο τρίτος τρόπος αναφέρεται στην περίπτωση που η αναδιάρθρωση των κεφαλαίων γίνει μέσα από την δημιουργία μιας επιχείρησης διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων. Η τράπεζα πουλάει στην εταιρεία αυτή τα μη αποδοτικά δάνεια στην ονομαστικής τους αξία. Η ολομερής διάθεση του ενεργητικού της έχει σαν αποτέλεσμα την φανερή και άμεση βελτίωση των δεικτών της τράπεζας. Αυτός ο τρόπος είναι δύσκολο να εφαρμοστεί σε χώρες όπου το νομικό σύστημα είναι χαλαρό.

Ο επόμενος τρόπος αναφέρεται σε περιπτώσεις που οι τράπεζες ανταλλάξουν τα δάνεια που έχουν πάρει και δεν μπορούν να αποπληρώσουν, με μετοχές. Αυτός ο τρόπος μπορεί να προσφέρει ζωή στον οργανισμό διότι

τον ανακουφίζει από την αδυναμία της να ξεπληρώσει κάποια δάνεια και να τον βοηθάει να παραμείνει σε λειτουργία. Το μειονέκτημα αυτής της μεθόδου είναι ότι τα μπορεί τα προβλήματα να καλυφθούν και να αναβάλλουν την καθορισμένη αύξηση τους. Επίσης αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα ένα μέρος του ελέγχου να μεταφερθεί σε άτομα που δεν έχουν σχέση με τον τραπεζικό τομέα και αυτό να έχει χειρότερες συνέπειες για αυτή.

Τα μέτρα μεταρρύθμισης της αγοράς χρήματος λαμβάνονται σε περιπτώσεις όπου οι τράπεζες αντιμετωπίζουν δυσκολία στην άντληση εξωτερικών κεφαλαίων. Η κυβέρνηση μπορεί να διευκολύνει την άντληση κεφαλαίων μέσα από μια έκδοση δανείου η οποία θα έχει το πλεονέκτημα να δημιουργήσει ένα σημείο αναφοράς για την καμπύλη επιτοκίων και συνεπώς για το κόστος του δανείου. Επίσης αυτό μπορεί να γίνει και μέσα από μια μετακίνηση των ρυθμιστικών φραγμάτων, αύξηση φορολογικών κινήτρων κτλ. Ένα εμπόδιο σε αυτήν την μέθοδο είναι να μην υπάρχει έδαφος για έκδοση νέων ομολογιών.

Τελος, μέσα από την ρύθμιση της νομισματικής πολιτικής οι επόπτες μπορεί να δημιουργήσουν πιο θετικές συνθήκες για την κερδοφορία τις τράπεζας. Διατηρώντας χαμηλά επιτόκια δανεισμού για τις τράπεζες δηλαδή καταθέσεων παράλληλα με υψηλά επιτόκια δανεισμού για τους πελάτες αυξάνεται το περιθώριο κέρδους της τράπεζας και έτσι βελτιώνεται η κατάσταση της. Το μειονέκτημα είναι ότι θα χειροτερεύσει η κατάσταση των ιδιωτών και κυρίως των εταιρειών που είναι σαν γρανάζι της οικονομίας και κατά συνέπεια θα οδηγήσει σε παρατεταμένη ύφεση.

Η αναδιάρθρωση της δομής της τράπεζας όπως είδαμε συχνά συμβαδίζει με τους μακροοικονομικούς και δομικούς ανασχηματισμούς και περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα ρυθμιστικών και εποπτικών αλλαγών που εφαρμόζονται με αυστηρότερα και επιβλητικότερα λογιστικά και εποπτικά πρότυπα.

Η διαδικασία μπορεί να κρατήσει από 2-3 χρόνια τουλάχιστον σε περιόδους υφέσεως. Οι νόμοι που επιβάλλονται στις τράπεζες μπορεί να χαλαρώσουν και αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα οι καταστάσεις των τραπεζών της χώρας που δραστηριοποιείται η προβληματική τράπεζα να δείχνουν σχετικά καλύτερες σε σύγκριση με άλλες χώρες που εφαρμόζουν πιο αυστηρούς νόμους.

Ο ρόλος του αναλυτή εδώ έγκειται στην ικανότητα που έχει ώστε να προλάβει μια δυσάρεστη κατάσταση στην τράπεζα πριν χρεοκοπήσει και όχι στο να τη διορθώσει. Αυτή είναι αρμοδιότητα των εποπτικών στελεχών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10:

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Η διαδικασία της αποτίμησης όπως είδαμε δεν είναι μια εύκολη υπόθεση διότι παρουσιάζονται πολλά προβλήματα στην εφαρμογή αυτών των τεχνικών, μερικά από αυτά παρατίθενται στις παρακάτω παραγράφους.

Αρχικά, η κατάσταση των δανειζομένων. Επειδή οι ίδιοι οι δανειστές γνωρίζουν πολύ περισσότερο την οικονομική τους κατάσταση απ' ό,τι οι ίδιες οι τράπεζες καλό θα είναι από πριν συναφθεί το δάνειο να είναι πολύ προσεκτικές ενώ αργότερα να παρακολουθούν από κοντά την κατάσταση. Όμως αυτό δεν είναι πάντα εύκολο.

Οι οικονομικές καταστάσεις δεν περιλαμβάνουν άυλα κεφάλαια όπως για παράδειγμα ευκαιρίες κέρδους και γενικότερα άλλα στοιχεία που στο μέλλον μπορεί να αποφέρουν έσοδα. Επίσης, οι τράπεζες δημιουργούν κέρδη ή ζημιές και από άλλες δραστηριότητες που δεν απεικονίζονται στον ισολογισμό τους.

Επίσης, η αποτίμηση σε περιόδους πληθωρισμού γίνεται πολύπλοκη. Το πρόβλημα εμφανίζεται κυρίως διότι οι τράπεζες όπως και άλλες επιχειρήσεις τείνουν να εμφανίζουν με μικρότερες από τις παρούσες αξίες τα πάγια τους και με τον πληθωρισμό αυτό το πρόβλημα εντείνεται. Επίσης, σε περιόδους πληθωρισμού η αγοραστική δύναμη των κεφαλαίων μειώνεται, οι δανειζόμενοι ωφελούνται και η τράπεζα βλάπτεται. Όπως είναι γνωστό οι τράπεζες διατηρούν αποθέματα χρηματικών κεφαλαίων των οποίων η αξία μειώνεται καθώς ο πληθωρισμός αυξάνει.

Ένα άλλο πρόβλημα είναι η αποτίμηση σε ρευστή οικονομία. Ακόμα και οι πιο ισχυρές τράπεζες και επιχειρήσεις μπορεί να μετατραπούν σε ασταθείς όταν το γενικό οικονομικό περιβάλλον που δρουν είναι ευμετάβλητο. Καθώς όλες ακολουθούν μεθόδους αποτίμησης σε υποτιμημένη αξία, αυτό θα οδηγήσει σε λανθασμένες αξίες. Συγκεκριμένα οι τρέχουσες αξίες μπορεί να αλλάξουν ξαφνικά σημαντικά ή και να μην είναι πλέον διαθέσιμες (κενό στις διαπραγματεύσεις) και έτσι τα συμπεράσματα να μην είναι σωστά. Αυτό δημιουργεί προβλήματα στις αποτιμήσεις των επιχειρήσεων που έχουν συνάψει δάνεια με τράπεζες. Επίσης θα επηρεαστεί σημαντικά η δυνατότητα

να πληρωθούν τα δάνεια που έχουν συνάψει αφού αυξάνεται και η πιθανότητα χρεοκοπίας τους. Έτσι λοιπόν αυτή η αβεβαιότητα θα κάνει πολύ δύσκολη για την τράπεζα την αποτίμηση του χαρτοφυλακίου της, ενώ θα δυσκολευτεί να κάνει ασφαλείς προβλέψεις. Έτσι σε περιόδους αστάθειας η αξία του ενεργητικού της τράπεζας μειώνεται κατακόρυφα.

Μια άλλη δυσκολία που παρουσιάζεται στην αποτίμηση όταν το μέλλον της τράπεζας είναι αβέβαιο. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι παραδοσιακές λογιστικές καταστάσεις δεν είναι σχετικές. Το ενεργητικό θα πρέπει να πουληθεί. Έτσι η πραγματική αξία δηλαδή η τρέχουσα είναι πιο σχετική απ' ό τι η αποτίμηση στο ιστορικό κόστος.

Τέλος, ένας άλλος παράγοντας δυσκολίας είναι όταν η τράπεζα κρύβει την πραγματική της κατάσταση. Τα στελέχη της τράπεζας έχουν τη δυνατότητα να παραποιήσουν τις καταστάσεις δημοσιεύοντας για παράδειγμα ναί μεν κέρδος αλλά όχι πραγματικό. Αυτό γίνεται μετατρέποντας τα αρχικά κεφάλαια και απλήρωτα επιτόκια δανείων σε νέα (κατηγοριοποίηση γνωστή ως "ever greening"). Αυτό το κάνουν ακόμα πιο εύκολα μια και διευκολύνονται από τις φορολογικές αρχές αφού δημοσιεύουν κέρδη και πληρώνουν φόρους.

Συμπερασματικά, η αποτίμηση του ενεργητικού και του παθητικού ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος θα πρέπει να γίνεται αρχικά με βάση την ειλικρίνεια γιατί με τόσα προβλήματα που παρουσιάζονται οι δυσκολίες θα εντείνονται πιο πολύ και ο έλεγχος τους θα είναι ακόμα πιο πολύπλοκος. Συνάμα, λόγω ότι υπάρχουν πολλοί παράγοντες που πρέπει να αναλυθούν για να προκύψει μια σωστή και σε βάθος πιστωτική ανάλυση και επειδή οι περισσότεροι είναι ποιοτικοί παρά ποσοτικοί από τη φύση τους, η τραπεζική πιστωτική ανάλυση είναι περισσότερο τέχνη παρά επιστήμη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Jonathan Golin, (2001) “The Bank Credit Analysis Handbook” by John Wiley & Sons (Asia) Pte Ltd

Carl –Johan Lindgren, Gillian Garcia, and Matthew I. Saal, “Bank Soundness and Macroeconomic Policy”, IMF 2002

Πέννυ Κουτσολουκά, “Credit Ratings” Master Thesis 2003, Πανεπιστήμιο Πειραιώς Μεταπτυχιακό τμήμα Χρηματοοικονομικής Διοίκησης.

KMV, Income Statement Components??

Eugene F.Brigham Michael C. Ehrhardt, “Financial Management” 10 th Edition

Saunders, Marcia Cornett, “Institution Financial Management”, 6 th Edition.